

Romanis pecunia obtinebatur. prout fecere Annas, & Cayphas, quos ifra. c. 3. beatus Euangelista summos esse sacerdotes asseuerat. Iam hic considerare oportet in quantam miseriam perueniant regna in quibus non est Rex naturalis, sed extraneus. Ferme omnia eis venalia habentur, & quemadmodum ipsi sunt alienigenae, ita est regimē eorum, omnia in suam transferunt vtilitatem. Sicut qui in alieno equo iter facit, de bono eius pabulo parum curat, sed adhibitis calcaribus festinare cupit, sibi, non equo consulēs. Sic etiam alienigenae domini, quae sua, non quae populi sunt, querunt. In extremam utiq; deuenerat Iudaea miseriam & seruitutem, quando filius Dei misertus est vniuersi humani generis, & ipsorum in primis, dicente ipso: Non sum missus, nisi ad oues quae perierunt domus Israel, ad docendum utiq; & miracula operandum: nam gentibus quidem per Apostolos, & discipulos diuinum eius nomen, & gratia erant praedicanda. Hic sacerdos Zacharias de vice illius octaui, & vxor eius erant iusti ante Deum, obseruantes omnia mandata eius, & ita se exercentes in iustificationibus domini, vt hoc sine querela agerent. Habemus igitur descriptam sacerdotum vitam, paucissimis eam perstrinxit sacer Euangelista, tribus tantum conclusit articulis. Ante Deum obseruantes omnia mandata eius, exercentes se in omnibus operibus bonis, sine querela apud proximos: non enim erat aliquis qui de illis conqueri posset. Quanta pu

ritate debeat vita sacerdotalis nitere, quantaq; obseruatione mandatorum Dei, quantumq; nobis cauendum malo nostro exemplo populum scandalizare, neq; litibus, & contentionibus apud iudices agere, ipsa sacra lectio, & Zachariae vita ostendit. Cum enim sacerdos legalis tantis praefulserit virtutibus, quanto magis sacerdotes euangelici & catholici, qui non sanguinem offerunt hircorum, aut polentam farinae, sed corpus & sanguinem domini: debet virtutibus, & exemplo splendescere: Dicente domino: Vos estis lux mundi, Matth. 5. & Apostolo Paulo. 1. ad Cor. 6. Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos, quare non magis iniuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini? Quae etsi beatus Apostolus videatur omnibus scripsisse Corinthiis, multo sane grauiora sunt in sacerdotibus. Sine querela igitur hi duo Zacharias. f. & Elisabeth apud Deum & plebem incedebant. Nec consideratione vacat, quod ait: Ambo erant iusti, utique ambo, vir atq; vxor, vt nouerint viri seculares qui matrimonio coniuncti sunt, suae conditionis regulam. Oportet namq; eos mandata domini obseruare, & sine querela esse erga populum. Inaudita strage inuectus est in hunc matrimonialem statum Sathanas ipse peruersus, quibusdam propter diuitias, alijs propter pulchritudinem ducentibus vxores, & illis vicissim viros. Vnde subsequuta est insatiabilis cupiditas, quae secundum Apostolum, omnium est radix peccatorum,

Alienigenis regni gubernacula non committenda.

Sacerdotalis vita qualis esse debeat.

Matrimonialis status condicio & vitae modus praecribitur.

torū, litibus plena sunt tribunalia, bellis vastata terra: & quod peius est, neq; ipsi incedūt sine querela in omnib⁹ mandatis domini, sed neq; liberis obseruantiam mandatorū Dei prædicant aut inculcant: neq; qui habēt familiam, illā ab omni Dei offensa esse alienam procurant. Hinc factum est, vt omnis caro corruerit viam suam, quādoquidē filijs eorū & Ecclesiæ, & monasteria replētur, & officia Reip. ab ijs administrātur.

Filiorum
pia edu-
catio &
correp-
tio quā
fit neces-
saria.

Quēadmodū enim ex fonte turbido, flumina, scaturientia turbida etiam sūt: Sic cū tales matrimonio coniūcti sint vitijs, non virtutib⁹ pleni, qui ex ijs procreantur filij etiam obscæni & impuri sunt. Attendant igitur & prædicatores verbi Dei, vt sæpe huius status hominibus prædicent quantū illis incumbat filios suos, & familias in Dei timore instruere, quantūq; cum lacte imbibatur virtus, & quod prima concepit ætas id postea viuēdo parturituram. Erat præterea Elisabeth sterilis, vt inquit Euangelista, & ipsi senes sine spe sobolis. Noluit dominus præcursoris sui parentes cura angi filiorum, neq; filiū sterilis fratres habere, cū eius non essent futuri muneris cōsortes: hoc tamē tenebatur desiderio, quod manifestè colligitur ex verbis illis Euangelistæ, dicente Angelo: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, & vxor tua Elisabeth pariet tibi filiū. Contigit autē adueniēte hebdomada vicis suæ, vt introiret Zacharias in templū, vt incensum poneret. Pro cuius explanatione, & intelligē-

tia aduertendū est secūdum beatū Apostolum Paulū ad Heb. 9. in templo fuisse tres diuisiones rerū, & offerendorum sacrificiorum. In prima, quam Apostolus nominat sanctum seculare, erat altare holocaustorum & sacrificiorū, in quo omni die offerebatur victime Deo: In secūda erant candelabra, & mensa, & propositiones panū, quæ dicebatur sancta. In tertia, arca quæ dicebatur sancta sanctorum. In hanc tertiam semel in anno non quilibet, sed summus tantū sacerdos introibat. x. die Septembris in festo expiationis cum sanguine, & incenso, prout legitur Leuit. 16. In secūdum autē tabernaculum introibat omni die sacerdos ministrans lotis manibus, & pedibus, postquam obtulisset holocaustū, ibiq; concremabat sumptis ignitis carbonibus de altari holocaustorum thimiama: in hoc ingressus est Zacharias offerens incensum. Considerandū est quanta puritate & deuotione offerebat Zacharias illius temporis mortalia sacrificia, ita vt mereretur videre angelum Dei: & non quemcūque, sed illum à quo deiparæ Mariæ filij Dei incarnatio futura nuntianda erat. Si igitur illa talia oblatur⁹ tanta deuotione & puritate offerebat, quanto magis euangelici sacerdotes debent omni sibi possibili reuerentia, & timore, & puritate corpus & sanguinem domini offerre? Meruit iste impetrare quod postulabat: sæpe nos non impetramus, quoniam non, prout debemus, offerim⁹. Monebat Salomon sedentes ad mensam principis,

Sacerdotum puritas & deuotio angelos videre meretur.

vt diligenter attenderent, hoc est considerarent quæ apponeretur sibi, dicens Prouer. 23. Quando federis vt comedas cum principe, diligenter attende, quæ posita sunt ante faciem tuam, & statue cultrum in guttore tuo. Si enim cõsiderauerim⁹, quæ in hac sacra mensa Christi proponantur, quæ admodum qui cultro transfixū guttur habet, vt nihil vel effari, vel deglutire possit: ita nos cum ad altare domini, qui est princeps regū terræ, astamus, transfixi eorum consideratione, quæ apponuntur tales permanere debemus, vt in nobis nec vox ad loquendū, nec palatum ad deglutendum attonitis rei miraculo inueniantur: ita vt vita nostra extra sensus corporales, & ab illis prorsus semota, nec aliud effari, nec aliud deglutire iam valeat. *Omnis multitudo erat orans foris hora incensi.* Iam nūc sacer Euangelista prænotato sacerdotis officio, ad populū docendum reuertitur. Populus erat foris, hoc est in atrio primo, vbi oblatum fuerat sacrificium holocausti: non enim ingredi licebat in secundum atrium, vbi thimiamata offerebantur, cuiquam sæculari, solis sacerdotibus patebat ad secundum atrium aditus. Deberent vtiq; laici nostri temporis ad altare domini non sic irreuerenter accedere, nec terga illi vertere, sed stare foris: quod non fit absq; sacerdotum culpa, qui vel illos non docēt quanta altaribus domini debeat reuerentia, vel non puniunt, siue, quod facilius esset, ipsa altaria sic cancellis circumdant vel muniunt, vt minime possint

Reuerentia altaribus debetur.

inconsiderati homines illis irreuerenter incumbere vel insidere. Maxima enim custodiebantur hæc duo atria templi reuerentia, ita vt nunquam populus in secundum, nūquam sacerdotes in tertium, (in quod solus summus sacerdos ingrediebatur) introirent. Quid autē faciebat populus foris? Secundum Euangelistā orationi vacabat: *Omnis (inquit) multitudo populi erat orans foris hora incensi.* Audiant iam, qui in ecclesijs hora quæ sacrificium offertur corporis & sanguinis domini (quod quantum distat ort⁹ ab occidente & eo amplius dignius est thimiamate per Zachariam oblato) collocationibus & negotijs intenti, cachinnis etiam occupantur. Summa cū reuerentia audienda missa est, summoq; cū filitio in Ecclesia Dei orandū & standū est. Fecit dominus flagellum defuniculis, & ementes, vendentesq; eiecit de templo. Ioan. 2. Deinde in die Palmarū etiā de tēplo eiecit oves & animalia habentes pro oblatione illius tēporis. Quid faceret, si nunc visibiliter in carne appareret, ijs, qui verba inania, nugas & negotia, dum peragitur sacrificium diuinissimum eius sacri corporis & sanguinis, non cessant agere? Nō dubito, quin omnes isti in futuro seculo, nisi in hoc condignā pœnitentiam egerint, pœnas luant: eo quod non verentur coram tāta Regis cœli & terræ maiestate, sic incompositi & inconsiderati astare. Qui autē hæc, dum diuinis peragunt laudes, in choro faciunt, maiori sunt digni supplicio, cum sint & ipsi ministri tanti Regis,

sub diuini officij & missæ celebratiōne summa attentione, reuerentia & filitio opus est.

In cl
psall
tes &
res a
tant.

In choro
psallentes
& orantes
aduer-
tant.

gis, cui dum laudes impediunt, non attendunt, nec aduertunt, sed aliquando verbis, rixis, & sapissimè cogitationibus distrahuntur: ita ut conqueri possit de illis dominus, quemadmodum conquestus est de pharisæis, & scribis, obijciens illud Isaia 29. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me. Faxit Deus ne dicatur de nobis illud, quod dicitur Isa. 24. & erit sicut populus, sic sacerdos: gratia eiusdem domini nostri IESU Christi, qui cum patre, & spiritu sancto uiuit & regnat in æternum. Amen.

¶ *Tractatus. 6. in beati Luca Euangelium ex cap. 1.*

Apparuit autem illi Angelus domini stans à dextris altaris incensæ, & Zacharias turbatus est videns, & timor irruit super eum, ait autem ad illum Angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, & uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, & uocabis nomen eius Ioannem, & erit gaudium tibi, & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt: erit enim magnus coram domino: uinum & syceram non bibet, & spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue: & multos filiorum Israel conuertet ad dominum Deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu, & uirtute Helie, ut conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare domino plebem perfectam. Meretur uidere domini Angelum, qui iusti & sine querela incedunt in mandatis domini, sacerdotes. Ecce offerenti incensum sacerdoti iusto apparet domini Angelus, stans à dextris

altaris. Ad dexteram collocantur iusti. Dicit Rex ihs qui à dextris eius erunt, venite benedicti patris mei. Dixit dominus domino meo sede à dextris meis. Dexteram domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, non moriar, sed uiuam, & narrabo opera domini. Dexteram illius amplexabitur me. Et alibi: Videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & uenientem in nubibus caeli. Viderunt in resurrectione domini mulieres angelum domini sedentem à dextris lapidis sepulchri uestitum stola candida. Astitit regina à dextris tuis in uestitu deaurato circumdata uarietate. Omnia diuina in dextera collocantur. Quod autem turbatur Zacharias, hoc naturaliter contingit ihs, quibus coelestes spiritus apparent. Habent namque quandam superioritatem spiritus coelestes super istos spiritus, qui adhuc carne teguntur, timentque homines ad conspectum superioris naturæ. Utinam sic timeremus nos supernorum etiam spirituum, & nostrorum omnium dominum, in cuius conspectu tremunt potestates. Angelus uero terrorem compescuit dicens: Ne timeas Zacharia, uenio enim à Deo missus, ut tibi nuntiem deprecationem tuam exauditam esse. Quam Euangelista explanat fuisse ut illi nasceretur ples: sed precipue de aduertu Messie deprecabatur Deum, quia illi de prole datur repromissio non qualicumque, sed que ante illum præcedat in spiritu, & uirtute Helie: nec dixit de illo, nisi quod domini est: *Multos (inquit) conuertet ad dominum.* & ite

Ad dexteram in scriptura collocantur iusti & diuina omnia.

rum: *Parare domino plebem perfectam.*
 In his de domino repetitis verbis ostēditur Zacharias præcipuè preces fuisse, vt dominus dignaretur mūdi redēptorem mittere, deinde, vt sibi dignaretur desideratam prolem dare: nos nostris precibus innuens prius cōmunia, & omnibus pro futura bona spiritualia desiderare, deinde ppria postulare. Sic Simeon vidēs tempus aduentus domini appropinquare maximis tenebatur desiderijs, & assiduis hoc deprecabatur precibus, vt dominus dignaretur mittere Saluatorem mūdi. Hoc enim habet oratio communis, vt dum bona cōmunia postulat, propria consequatur. Deprecabatur Zacharias aduentum domini, promittitur illi filius, qui huius domini esset præcursor: & corda patrum Iudæorum ad filios Apostolos conuerteret, vt crederent ipsi patres & antiqui, illum esse dominum Saluatorem, & cunctis desideratum gentibus, quem filij eorum Apostoli post ascēsiōne domini prædicabant. Quorum non pauci, sed multi conuersi sunt: vna die tria millia prædicante Petro, altera die quinque millia eodem ipso prædicante. Nomen pueri nascituri præscribitur, vt qui legem gratiæ præcurreret, in quo esset gratia demonstraret: Ioannes enim gratia Dei interpretatur. Abstinentissimam vitam prænuntiat Angelus, vt qui tantum mysterium esset præuenturus, omni suspicione careret, & absque vino, & sicera vitam ageret, ne quicquam sinistri illi prædi-

Oratio
 quæ fit
 pro om-
 nibus, tã
 dem parti-
 culari-
 ter pro
 propria con-
 sequi-
 tur.

canti posset opponi. In tantam deuen-
 rant miseri Pharisei, & scribæ iam stul-
 titiam, vt Ioannem ipsum, quæ de esu,
 & potu minimè poterant arguere, de-
 monium habere mentirentur: & de do-
 mino saluatore, cuius erat vita com-
 munis, Ecce homo vorax, potator vi-
 ni, publicanorum, & peccatorum a-
 micus Matth. 11. Voluit autem domi-
 nus omnem malitiæ ansam à præcur-
 fore tollere, cum illum tantæ sanctita-
 tis futurum, vt nec viuum, nec sic-
 ram bibiturus esset, Angelus patri nun-
 tiaret, & (quod adhuc maius est) il-
 lum ex vtero matris spiritu sancto re-
 plendum assereret. Cuius spiritus ope-
 ra sunt ab omni profus suspicione alie-
 na, qui nihil terrenum, nihil carneum
 agit: denique omnia, quæ operatur, si-
 cut ipse spiritus est, spiritualia sunt.
 Multi præterea in natiuitate eius gau-
 debunt videntes tanto spiritu reple-
 ri intra materna viscera puerum, tanta-
 que virtute donari, & omnem salu-
 tis spem in ipsius præconio consistere,
 ipsumque esse domini venientis annun-
 tiatorem, & præostensorem: quem e-
 nim à tot sæculis prophetæ venturum
 prædixerant, ipse digito ostendebat di-
 cens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit
 peccata mundi. Notandum profecto est,
 quòd non dicit, & omnes in
 natiuitate eius gaudebunt, sed, *multi in
 natiuitate eius gaudebunt.* quoniam qui
 increduli permanserunt Iudæi non
 gaudebant, quinimò obtrectati sunt
 dicentes illū habere dæmonium: nec
 eius

Infi-
 iora
 buir
 qu in
 li pe
 vel d
 dere

eius testimonio crediderunt, sed illum persecuti sunt, quousq; Herodes Antipas illum de adulterio nefando commisso se obiurgantem occidit. Itaque non mirandū, si & nunc multis adhuc gaudentibus in eius natiuitate, non tamen omnes gaudeāt, quorum vita illecebris tantū, cōmestrationibus, & potationibus vacat. Videm⁹ enim verò & hodie in natiuitate ei⁹ multos Christianos eiusmodi occupari crapula, & alijs vanitatibus intētos esse, qui dicūt se in natiuitate beatissimi, & factificati pueri Ioānis gaudere, quos nō puto hūc gaudijs venerari sanctū, sed sua vniūquemq; vanitate & genio indulgere. Saraceni enī his gaudijs dicunt etiā se venerari beatū Ioannē, equorū videlicet cursib⁹, & alijs huiusmodi ludis. Iusto autē patri dicitur: *Erit tibi gaudium, & exultatio*, tanquam mysterij conscio. Ecce quomodo iustis dominus maiora tribuit, quā desiderant. Angebatur Zacharias ob plis defectum, desiderabat successorem, hæredēq; paternarum possessionum, datur illi plusquam poterat desiderare, fili⁹ utique spiritu sancto repletus adeo supereminētis virtutis, vt corda patrum ad filios reducat, & sit ipse præcurfor domini, totiusq; salutis nūtiator. Sic & Anne filiū postulati datur Samuel. sic & Anne datur Maria Deigenitrix. sic & Iob extinctis liberis duplicatur optata proles datis septē filijs, & tribus filiabus pro septē, quos prius habuerat: sic etiā duplicata est eius substantia. Hęc est Dei nrī super benedictissimi natura, hęc sunt illius sa-

nitatis viscera. Nō enim quisquā debet formidare quicquid in Dei obsequiū impēderit, substantiam, salutē, & vitā, quin sibi, ab ipso omnipotēti, & piēntissimo Christo dño, & Deo vero, qui largitur omnib⁹ affluēter, & nō improperat, nō quidē duplū, verū etiā cētuplū reddatur, prout omnis scriptura, & ipsa experientia testes sunt. Sic Ioāni & Apostolis suis & martyrib⁹, qui pro eius amore cōtēpserunt omnia caduca hui⁹ seculi, posuit vniuersa mūdi sub eorū pedibus, ipsosq; secum constituit in æterna beatitudine, in qua cum patre & spiritu sancto regnat, & viuūt in secula seculorum. Amē.

¶ *Tractatus. 7. in beati Lucae Euangelium ex cap. 1.*

ET dixit Zacharias ad Angelū. *Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, & uxor mea processit in diebus suis. Et respondēs Angelus dixit ei. Ego sum Gabriel, qui a sto ante Deū, & missus sum loqui ad te, & hæc tibi euangelizare. Et ecce eris tacēs, & non poteris loqui vsq; in diem quo hæc fiāt pro eo quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tēpore suo. Et erat plebs expectās Zachariam, & mirabantur quod tardaret in templo: egressus autem non poterat loqui ad illos, & cognouerunt quod visionem vidisset in templo, & ipse erat innuens illis, & permansit mutus. Citò sibi credi vult diuina maiestas: semel loquitur Deus, & id ipsum secundo non repetit. Reprehensa est Sara, quia risit cum Abrahamæ nunciaretur Isaac conceptio, nō enim est quicquam impossibile apud Deum. Misera profectò est nostra*

Iustis maiora tribuit Deo, quam ipsi petant vel desiderant.

natura, ibi trepidam, ubi non est timor, & ubi deberemus timere, audaciores sumus. Compescuit timorē Angelus dicens: Ne timeas, & cū iam sedatus esset Zachariæ animus, tunc postulat signū dari. Postulauere signū Iudæi de celo, nec illis datū est nisi signū Ionæ pphetæ. Siquidem & si nobis præcipiatur nō omni spiritū credere, sed probare spiritus vtrum ex Deo sint: postquam tamē cognouimus à Deo esse nuntium, nec aliqua ineffabilia, & nunquam facta nūtiare, oportet illi assentire, nec fas est dubitare. Iam nempè Sara sterilis, & nonagenaria conceperat Dei iussu. Iam sterilis Anna Samuelem, aliosq; genuerat liberos. Iam Rebeckæ orante Isaac data fuit duplex proles. Non itaq; decebat de oraculo Angeli nūc Zachariam dubitare, dubitat tamen, & signū postulat. Cum autē Angelus quis esset aperiret, & cuius iussu ad hæc nuntianda descendisset, unumq; se nuntium portare, signum flagello tribuit, mutum faciens vsquequò hæc omnia adimpleretur suo tempore, quæ cito impleta sunt. Vide impensam peccato debitam poenam, non credit verbis, verbo flagellatur, vt mutus permanens eorum, quæ sibi promissa fuerant, rationem reddere non posset. Non miremur igitur, cum à domino per ea per quæ peccamus corripimur: iustus enim est Deus, iusteq; saluandos in eo, quo peccauerunt punit: qui gula, fastidio: qui loquacitate, taciturnitate: qui corpore, corporis debilitate: qui manu, ipsius ariditate:

qui cupiditate, paupertate: vt sic debita vnicuique poena reddatur, & per ea, quibus quis peccat, per eadē & torqueatur. Væ illis quibus dum permanent in peccatis nihil contingit aduersi, sed permittitur peccatis addere peccata, vt non conuertantur, neque sanentur. E contra de saluandis dicitur psalm. 98. Domine Deus noster tu exaudiebas eos, Deus tu propitius fuisti eis, & vltiscens in omnes adinventiones eorū. Statim vero Zachariæ incredulitatem subsecuta est vltio, vt mutus permaneret, qui verbis Angeli non crediderat, vt per ipsa flagelli signa verum esse crederet nuntium, nec tamen id posset pronuntiare. Nec Deus indiget opera hominum, vt perficiat opus suum, quin potius hominibus maxime necessaria est misericordia Dei, vt desiderata percipiāt. Populus autē mirabatur cū horam iam consuetam præterire cerneret. Cum autem egrederetur videntes illū mutum, cognouerunt visionem vidisse in templo. Vtinam nos populus cernat mutos, & cum videat Sacerdotum taciturnitatem suspicetur visionem vidisse in templo. Magna quippe visio nostræ fidei est, & mirabilis valde, cum sub speciebus sacramentalib; fide Deum verū & hominem ex virgine natū ante oculos conspiciamus. Turbatus est Zacharias, turbemur & nos: ille de Angeli visione, nos de Regis Angelorum: ille de nuntio, nos de dño nuntij: ille de filio sibi nascituro, nos de Deo homine facto, nato, passō, & resurrectione sublimato.

Quos Deus saluare vult, aduersitatibus corripit.

Punit Deus plerūq; in ea corporis parte vel in eo affectu, quo quis peccatū comisit.

Sacrum pro ta sc lum rit, sph re f glib

Credamus itaq; & firmiter verbis illius adhæreamus, ipse namq; est, qui dixit: Hoc est corpus meum: &, Hic est sanguis meus. Quare minimè nobis licet vacillare, alioquin non tantum nouemenses muti, vt Zacharias, permanebimus: sed in eternū cæci, nunquam illū in sua maiestate visuri, si fortè dubitauerimus illū in sua maxima humilitate, & claritate nobiscum permanere. Statim aut cū mutū, & innuētē illi cernerent Zachariam, cognouerūt eū visionē in tēplo vidisse. Nunc aut populus bene nouit quid agatur in templis, nec de eo proximos suos sacerdotes monet, sed irridet, & blasphemiat. Itaq; merito sacerdos qui Dei charitate relicta cupiditatibus vel vitijs vacat, irridetur à populo, dicente domino: Si sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilū valet vltra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Et sic fit, conculcantur sacerdotes à plebe cū eorum vita despicitur, irridetur à proximis, & amicis, cū eorum vita cernitur vitiosa, & nomē Dei (prout beat⁹ Apostolus Paulus dicit ad Ro. 2.) nomen (inquam) Dei per illos blasphematur inter gentes Arētam nimis reddent rationem Deo Sacerdotes male viuētes: equè strictā & maiores prælati, qui ipsis, & populo præsidēt, si non hos à sua mala vita, illos vero à sua detractione cōpescuerint. Multi tamen sunt vtriusq; habitus, & qui benè ministrant, & quide malis aliorū plus dolēt, quàm cōquerantur. Permanfit itaq; in suo flagello Zacharias mutus ob incredulitatē

& signi postulationē, grauis enim est ira Dei. Ideo Apostolus Paulus ad Heb. 10. inquit: Horrédum est incidere in manus Dei viuētis. Habebat Moyses man⁹ graues, habet De⁹, dū flagellat, manus validas. Quācunq; pœnitētiā debet homo in hac vita p peccatis agere, ne incidat in manus punientis Dei. Quod si ppetua sit pœna, ineffabilis est, nulloq; potest explicari sermone: si purgatoria est vbi cōcremātur lignū, ferrū, & stipula, nulla illi in mūdo est cōparabilis. Ideo dicebat B. Aug. hic vre, hic seca, vt in eternū parcas. Mutet igit hic vitā, qui vult videre aternā illā vitā, & cū angelis, & sanctis in penni pmanere gloria. Si opus est, vt sis ppetuò mutus, fac: si despectus ab hominib⁹, libēter sustine: si pauper, latere: si infirmus, patiēti animo ferto, vt tādē possis cū Christo in eternū regnare, cui cū patre, & spū sancto est honor, & gloria, & imperiū, in secula seculorū.

¶ *Tract. 8. in Euāgeliū B. Luca ex cap. 1.*

ET factū est, vt impleti sunt dies officij eius, abijt in domū suā. Post hos aut dies cōcepit Elisabeth vxor eius, & occultabat se mēsisibus quinq; dicēs, quia sic fecit mihi dominus in diebus quibus respexit auferre opprobriū meum inter homines. Nō desinit Zacharias mutus offerre, & finē imponere hebdomadē officij sui, dās sacerdotibus exemplum ne quacūq; facili occasione desistant à sibi iniunctis officijs, neve quacūque leui infirmitate ab officio diuino vacent, aut retrahantur ab altari. Non enim absque culpa graui (nisi adsit infirmitas vrgens) possunt

Nō omittenda sacerdotibus diuina officia nec interumpenda quacūque leui ex causa.

sacerdotum improba vitia scandala patitur, & blasphemare facit plebem.

à diuinis laudibus, & necessaria celebra-
 tione abstinere. Sanctus vir Zacharias
 cum se mutum videret, non tamé ces-
 savit, quin manib⁹, corde & oculis Deo
 sacrificiū & incensum offerret, quousq;
 finiretur dies obligationis ei⁹ officij, om-
 nibusq; primū ritē peractis tūc demum
 descēdit in domū suam, quæ distat vsq;
 in hodiernum diem per sex milliaria ab
 Hierosolymis in montanis, quam pro-
 prijs oculis vidimus. Diuitē satis homi-
 nem fuisse domus ipsa, & alia superior,
 quæ proxima est huic primæ, ostēdunt.
 Sunt enim amplē domus calce, & lapi-
 de benē ædificatæ. In medio earū est val-
 lis, est & fons ex alto manās, qui irrigat
 vallem, in qua valle dicuntur fuisse poma-
 ria, & hortus ipsius Zachariæ. Mirabilis
 De⁹ in sanctis suis, & in dignatione ac-
 ceptionis suæ. Iste diues acceptatur.
 Abrahæ diuiti prima incarnationis my-
 steria referantur, & promittuntur. Ho-
 minē futurum diuitem Dauidem secū-
 dum cor suū esse testatur Deus. Gloria
 ipsi in secula, qui sine acceptatione per-
 sonarū eligit pauperes Apostolos ad præ-
 dicandum, & diuites patriarchas & re-
 ges ad incarnādum. Satis perspicuē ex
 litera sacri Euangelij conijcimus mūl-
 tis elemosynis Zachariā fuisse strenuū
 cū ambo ipse & Elisabeth dicantur iu-
 sti ante Deū, & sine querela: non enim
 vacarent querela coram Deo, & omni
 populo, nisi largas pauperibus, cum di-
 uites essent, elemosynas largirentur.
 Pauperes enim in mundo de diuitibus
 sine elemosynis latā murmurationem

extendūt & conquerūtur: si autē elemo-
 synarij sint, per quā maximē eos prædi-
 cant, & extollunt. Itaq; nisi elargiantur
 sciant se quotidie à pauperibus fugilla-
 ri, & ab omni populo male audire. Et
 mento, ipse enim Deus qui fecit diuitē,
 fecit & pauperē. Dominus (inquit scrip-
 tura) pauperē facit, & ditat: humiliat,
 & subleuat: suscitatur de puluere egenū,
 & de stercore eleuat pauperē: vt sedeat
 cū principib⁹, & solij gloriæ teneat. Sic
 Regē fecit Saulē cū afinas patris sui re-
 quireret, 1. Reg. 2. sic & Dauidē cū gre-
 gē pasceret patris. Cum igitur Deus di-
 uitem facit hominē, tanquam nutritiū
 cōstituit pauperū. Pōterat profecto pau-
 perē ditare, & diuitem iterū in paupe-
 riē reducere: sed diuitem constituit, vt
 pauperem alat: & pauperem, vt pro di-
 uite deprecetur, & sic vterque saluetur.
 Hæc enim est Dei volūtas, qui vult om-
 nes homines secundū Apostolum Pau-
 lum saluos fieri, & in agnitionem veri-
 tatis venire. 1. ad Tim. 2. Quod autem
 mihi de Zachariæ bonitate præ omnib⁹
 est admirabile, illud est, quod cum diues
 esset, & Elisabeth sterilis (quandoquidē
 re vera hoc maximē angit diuites) non
 tamē aliam vxorē duxit, neq; ab alia vo-
 luit suscipere liberos: plusquā Abrahā
 castitatē diligens, qui ab Agar ancilla
 suscepit Hismaelē: non quidē peccato
 mortali obnoxius, sed ex Saræ consen-
 su ancillam superducēs vxorem: Deoq;
 sibi dicēti, Gen. 15. Noli timere Abrahā,
 ego protector tuus sum, & merces tua
 magna nimis. Respōdit querulus quōd

Male au-
 diunt di-
 uites in
 hoc si cu-
 lo elec-
 mosynas
 non elar-
 gientur.

Diuites
 & egenos
 quare De-
 us consti-
 tuerit.

De do-
 & vir-
 tibus
 cultis
 Deo n-
 bis ip-
 tis no-
 nobis
 uole-
 si adu-

Domus
 Zachariæ
 adhuc ex-
 eat.

Diuitib⁹
 diuina in
 carnatio
 reuela-
 tur: apau-
 peribus
 eadē præ-
 dicatur.

non

non haberet de Sara filium : Domine De^o quid dabis mihi? Ego vadam absq; liberis, & fili^o procuratoris domus meae iste Damasc^o Eliezer. Additq; Abrahā, mihi aut non dedisti semen, & ecce ver naculus meus hæres me^o erit. Ecce quā ta anxietate Abraham seruus Dei con querebatur de non suscepto semine? Za charias porro cum esset diues patienter sustinuit, & tanta præditus fuit virtute, vt mereretur Angelo nūciante pater esse præcursoris domini: de quo protesta tus est ipse dominus, nullum maiorem inter natos mulierum surrexisse. Con cepit igitur Elisabeth. 24. die Octobris, quoniam. 24. Iunij nat^o est Baptista, no uē decursis enumeratis mensibus. *Et oc cultabat se mensibus quinq;.* Quantum si bi possibile erat, non garrula se cōcepit se cognatis, vicinisq; dicebat, sed tacēs Deo gratias agebat, cuius sunt omnia, quæ hominibus præstantur, dona: iuxta illud beati Apost. Pauli. 1. ad Corint. 4. Quid habes, quod non accepisti? quod si accepisti, quid gloriaris quasi non ac ceperis? Intra nos igitur dona Dei reclu damus, silentio virtutes, quas ab ipso re cipimus, retineamus, ne dum alijs inno tescant, tanquam à vase effusa odorifera aqua domui odorē præstare, ipsum ma neat vas vacuū. Sūt porro quædā virtu tes, quæ personæ statui necessariæ vidē tur, prout est castitas sacerdoti, & elee mosina diuiti, quisquis sit ille, quæ non possunt omnino occultari: velut etiam horarū canonicarum, diuinarumq; lau dum celebratio, quæ in publico choro,

& altari persolauntur. Hæc nec possunt occultari, nec debent, quin palam per ficiantur. Aliæ aut sunt occultæ virtu tes, & non necessariæ dignitati personæ, vt quidam feruor, & deuotio spiritus, oratio secreta, eleemosyna pauperi oc culto. Hæc quantū possumus, cum bea ta Elisabeth occultemus, gloriam dan tes Deo bonorum omnium largitori, si mulq; orantes ne à nobis auferantur. *Quia sic fecit mihi dominus*, hoc est tan to me voluit donare beneficio, & respi cere. Quasi se indignissimam reputās, quæ à Deo respiceretur, quæ se despectā vsq; in illam diem à conceptu proliis iā senex experta erat. *Respexit* (inquit) *au ferre opprobrium meum inter homines.* Nō in virū culpam retorfit, quæ admodum Adam in Euam, & Eua in serpentem. Ille, Mulier quam dedisti mihi: illa, Ser pens decepit me. Gen. 3. sed opprobriū suum dixit, non viri quod esset sterilis, suis demeritis hoc tribuens, non alteri. Illo namq; tēpore non relinquēs semē in Israël spernebatur ab omnibus. Cum aut haberēt vxores plurimas, non mirū, quod in regione illa non adeo vasta vel circuitu præ alijs regnis magna, tot re periebantur viri bellatores. Vno nēpe anno alius habebat septē, alius nouem, seu etiam plures vxores, sic decem ge nerabat filios: quod hodie cōtingit Tur cis & Saracenis. Populo verò Christia no, quibus vnam tantū secundū Euā geliū, licet habere vxorem (sic enim fuit in principio, cum non plures, sed tantū vnam Deus Adæ contulit Euam) pro les

De donis
& virtu
tibus oc
cultis à
Deo no
bis ipar
tis nō est
nobis fr
uole glo
riadam.

Ad igno
miniam
verreba
tur olim
mulierū
sterilitas
præfertū
apud tu
daos.

les datur benedictionis, qua coelum repleatur. In quo ipse IESVS vnicus patri secundū diuinitatem, matricq; secundum humanitatem, viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Tractatus. 9. in beati Lucae Euangelium ex cap. 1.

IN mense autem sexto missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. Vt diuinæ incarnationis mysteria referare incipiat beatus Lucas Euangelista, exordium à quam plurimis circumstantijs sumpsit. A tempore videlicet, mensis sexti conceptionis Ioannis Baptistæ, nam vsq; ad quintū mensem se occultabat anus Elisabeth: à missione diuini nuncij: ab eiusdē nuncij nomine: à prouintiæ & ciuitatis nominibus: à sacratissime etiam virginis nomine & familia: nec nomen sponsi subticendū cēsuit. Quo fit, vt nihilominus mysterijs carere planè cognoscamus. Quid ni? Omnia profus, quæ ad tantum mysteriū reuelandū coadunantur, mysterijs plena, nihilq; vacare aut ociosum esse necesse est. Ideoque nihil prætermittendū sacer Euangelista spiritu sancto afflante censuit. Sic arca propitiatorij obūbrata sub alis Cherubin esse describitur Exod. 25. quousque velū templi scissum est à summo vsq; deorsum, & apparuit, quod antè velatum erat sacramentum. Obumbrata nempe erat arca deifera, & sublimis deipara Maria: postquam autē dominus passus est & resurrexit, iam mysterium incarnationis reuelatum est, quoniam omni

bus gentibus Dei filij incarnatio in toto erat orbe prædicada. In his itaq; omnibus, vt dictum est, nihil vacare mysterio putemus, quæ beatus Euangelista paraclete inspirate narrat. In mense autem sexto, videlicet à conceptione baptistæ, & præcursoris domini, qui mensis primus apud Hebræos anni erat: in ordine vero dominicæ incarnationis numeratur sextus, quoniam illud, quod in principio erat verbum apud Deum, in mundi ætate sexta caro factum est, & habitauit in nobis: & qui sine principio est in æternitate, is nascitur in certo tempore ex virgine matre. In quo egregiū datur nobis morale exemplum, vt omnis qui sublimem se esse existimat à suorum proauorum origine, iam in sexta ætate senectutis suæ se moriturum agnoscat: & vti ab utero matris nudus exiit, Sic iterū in matrem omnium terrarum se nudum reuersum intelligat. Ab illa ergo sexta ætate mensis sexti, qui primus erat inter Iudæos mensis anni, peccatum primorum parentū reparatur, ideo mensis sextus in ætate, primus est in reparatione primi parentis piaculi. In sexta mundi ætate omnium à prima ætate, primorum scilicet parentum redimuntur peccata. Ab ista sexta ætate & in præteritis ætatibus, & vsque in finem mundi chyrographum peccatorū nostrorū affigitur, secundū Apostolū Paulum, cruci domini: ad Colof. 2. Inter cetera huius primæ ætatis peccata illud narratur exitiale factum fratris Cain occidentis Abel. In quo non

Sextæ ætatis variæ expositionis.

Arca propitiatorij obūbrata alis Cherubin virginē Deiparā significabat.

Primæ ætatis mundus.

abs

abs re prænotatur illa primæua in nobis controuersia carnis contra spiritum. Quemadmodum enim Cain insurrexit in iuniorem fratrem suum Abel: sic caro, quæ senior est, non desinit in fratre spiritum, cui coniugitur, inimicitias & mortem machinari. Cõstat enim prius in utero matris formari carnẽ, quàm à Deo anima immortalis creetur. Vnde & Apostolus Paulus prima ad Cor. 15. non, inquit, prius quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Hoc autem intestinũ bellum, quod nõ ab amicis, non à cognatis, aut familiaribus indicitur, sed ab intimis exercetur carnis visceribus, quis vincet? Cæterũ à gratia incarnati verbi superatur. Datus est mihi (inquit Apostolus Paulus) stimulus carnis meæ, angelus satanæ, qui me colaphizet, propter quod ter dominũ rogaui, vt auferretur à me, & dixit mihi: Sufficit tibi Paule gratia mea. 2. ad Corint. 12. Gratia igitur verbi incarnati superatur natura, gratia naturam superat & deuincit, fitq; pax inter istos sibi inimicem copulatos hostes, carnẽ & animã. In secunda mudi ætate omnis caro corruerat viam suam. Gen. 6. diluuiõque mulstatur genus humanũ: in ista sexta ætate sextoq; incarnationis mense à cõcepto Ioanne præcurfore, ne naufragio nostrorũ perirem delictorũ, posuit dñs in Christo iniquitates omniũ nostrum, Isa. 53. Quid quæso faceres, quid dare, tu qui debitor multorũ talentorũ factus regi alicui magno, illi, qui p te persolueret omne debitum Regi? Quic-

quid igitur sumus, quicquid possidemus debemus reddere Christo domino, qui debita nostra Deo pro nobis quàm liberalissime persoluit. In tertia mundi ætate, vt reliqua omittamus, ignis vltor extitit nefandi piaculi Sodomorũ, & Gommororũ, & qui habitabant Adaman & Seboin, in quibus quatuor ciuitatibus nec decem iustos inuenit Deus: in hac sexta mudi ætate, ignem venit mittere in terram non comburẽtem, sed illuminationem dominus noster IESVS Christus. Erat enim lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mudi. In quarta mudi ætate sub Moyse captiuus tenetur ab Aegyptijs Hebraeorũ populus, & liberatur duce ipso Moyse: in sexto porro hoc mense, qui primus est in mensibus Iudæorum, liberantur credentes à potestate diaboli, à quo captiuus tenebatur humanũ genus. In quinta mundi ætate multi Iudæorũ Reges, eorumq; populus, relicto Deo idola adorabant: in sexta autem per Christũ dominũ perduntur idola, & erigitur fides Catholica. In mense igitur sexto cõceptionis præcursoris, primo verò in mensibus anni, secundum Hebraicam supputationem *missus est Angelus Gabriel à Deo*. Ideo dicit missum à Deo, vt cognoscamus non à se venire ad nos angelos, nec custodiæ nostræ præesse, hæc inter se ministeria distribuẽtes: sed quòd nobis illi patrocina impediunt, hoc illis à Deo esse iniunctum, totumq; in gratiã debere repedi saluatoris, illisque etiam pro sua bona voluntate iussa capientibus,

3. mudi ætas.

4. mudi ætas.

5. mudi ætas.

6. mudi ætas.

3. ætas mundi.

Ima s
as mun
li.

bus, gratias à nobis esse reddendas. Non igitur nostræ naturæ tribuere debemus hæc angelorū adminicula, & assistentiam, quoniā minuti sumus paulò minus ab eis: sed Deo reddendæ semper gratiæ, qui angelis suis madavit de nobis vt custodiant nos in omnibus vijs nostris. Omnes enim (inquit B. Apostolus Paulus) sunt administratorij spiritus in ministeriū missi propter eos qui hæreditatem capiūt salutis. Quod autē inquit, *A Deo*, nullis generis humani meritis denotat incarnationem verbi fuisse peractam. Deo sola sua misericordia hoc fecit, illi soli debentur continue gratiæ, quod Apostolus Paulus ad Ti. 3. ait: *Apparuit benignitas, & humanitas saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit.* Ideo à Deo tantum missus dicitur, ne aliquis alius in hoc interueniret opere, nisi solus ipse Deus. Non enim voluit vt aliquis alius illum Angelus mitteret, sed ipsemet Deus illi mandatum veniendi dedit, & quid agere deberet præcepit. Nō cessant per Christum dominum nostrū omni tēpore gratias agere Deo in cælo: cessemus nec nos idē quoad viuimus facere in terra. Ideo Dauid septies in die laudes se dixisse cōmemorat, & media nocte ad Deū laudandū surrexisset. Edoceamur etiam quantūcunque medijs naturalibus nos Deus adiuuet, & velit hæc perquiri: gratias tamē omniū, quæ possidemus, vitæ, salutis, bonorum temporalium, cæterorūq; omniū ei semper re-

ferre. A Deo igitur mittitur Angelus, Gabriel nomē est illi, quod Dei fortitudo interpretatur, quippe qui illū forte nūtiabat, qui mundū, carnē, & dæmonē & mortem ipsam veniebat superatum. In ciuitatem Gallilææ cui nomē Nazareth, quod factū in nrō sonat idiomate: & Gallilæa transmigratio, vt cognoscamus ad transmigrandos in sanctitatem venire eum, qui nuntiatur, vt faciat de impijs pios, de peccatoribus iustos, de reis solutos. Suscipiamus igitur libenti animo, quæ se nobis offert, salutem, quæ nobis nūtiatur, mutationē, transmigremus à prauitate nostra in virtutis viam, à morte peccatorū in vitam gratiæ: per gratiam ipsius, qui pro nobis nūcium hūc misit vt homo fieret: qui cū patre, & spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculorum. Amen.

Tractatus. 10. in beati Luca Euan- gelium ex cap. 1.

A virginem desponsatam viro. Beatus martyr Ignatius causam eam fuisse asserit. I. vt partus eius diabolo celaretur. Hunc Origenes sequitur dicēs: Quæ fuit necessitas, vt desponsata esset Maria Ioseph, nisi propterea quatenus hoc sacramentū diabolo celaretur? Beatus Hieronymus ait: Quare nō de simplici virgine sed de desponsata concipitur? Primò, vt per generationē Ioseph origo Mariæ monstraretur. Secundo ne lapidaretur à Iudæis vt adultera. Tertio vt in Aegyptū fugiens haberet solatiū. Hanc etiam causam addit Origenes dicēs: Vel ideò fuerat despōsata Ioseph,

Pro omnibus & semper Deo gratias agendum.

Virgo Dei par quare desponsata fuerit.

Soli omnium funta.

1
2
3

ut nato infanti, vel ipsi Mariæ curam videretur gerere Ioseph, siue in Aegyptum transiens, siue inde denuò rediēs. B. Ambrosius vnam tantum ex his quatuor reddit causam dicens: Putamus hoc propensioris fuisse consilij, quòd ea potissimum electa est vt dñm pareret, quæ erat desponsata viro. Cur autem non antequam desponsaretur impleta est? Ne diceretur quod conceperat ex adulterio. Nunc autem has quatuor sanctorum causas prosequamur. Prima est beati Ignatij, & Origenis, quatenus hoc sacramentum diabolo celaretur. Magna nobis adest huius sermonis cõsolatio, nõ enim verò omnia, quæ vult, dæmon cognoscit, nec omnia quæ vult facit. Si enim (inquit Apostolus Paulus) cognouissent, nunquam Regem gloriæ crucifixissent. 1. ad Cor. 2. Ideò profectò dominum tantis petiuit tentationibus, vt posset cognoscere an ipse esset filius Dei, quod obtinere nõ valuit. Omnia ab omnipotente Deo gubernantur mirificè, celat equidem quem vult, aliqua referat quando vult, nec quisquã reperitur, qui omnia nouerit in cœlo, neq; in terra, Deo excepto. Illi soli omnia nuda, & aperta sunt, secundum Apostolum Paulum ad Heb. 4. Christo etiam domino secundum quòd homo est omnia in potentia creaturæ præterita, præsentia: & futura nota sunt. Habet Deus habenas in manu sua, & nec dæmoni permittit agere omnia quæcũque desiderat, nec homini, nec aliquam creaturam excedere sibi impositos ter-

minos. De aquis maris ait Dauid: Terminũ posuisti, quẽ non transgrediẽtur, neq; conuertẽtur operire terrã. ps. 103. & Hiere. c. 3. Qui posuit arenam terminũ mari præceptũ sempiternũ, quod nõ præteribit, & intumescunt fluctus eius, & non transibũt illud. Et de homine inquit Iob. 14. Constituisti terminos eius, qui præteriri non poterũt. Experientia enim verò videm⁹ dæmonem cũ vellet Iob à virtute succũbere, illũq; prostertere facultatem à domino recepisse. Et Iudæ proditori dicitur: Quod facis, facitius. Quasi permittente dño ipsum iam & diabolu, & hominem conceptã malitiam cõplere. Nam si diabolo & iniquis hominib⁹ habent⁹ à Deo Opti. Max. laxarentur, vt quęcũque vellent opere complerent, quis posset sustinere dẽmonis inueteratã malitiam, & hominis iniqui desideratã nequitiam? Celauit igitur dominus Deus dẽmonẽ sacramentũ incarnationis iustè iniustũ proferens sententiã: vt qui primã rationalem creaturam astutia deceperat, eius reparationem non nosset: & cũ in Dei filiũ incarnatũ sequiret hamo diuinitatis caperetur: & qui in innocẽtem turpissimã mortem procurauerat, iuste dominiũ quod per peccatũ habebat in homine amitteret. Iniustitiam nepe quis cõmittēs in Regẽ iustè dominiũ amittit, quod habebat in regno, & iustè à regno pellitur, qui homicidiũ cõmittit in regno. Secũdam reddit B. Hieronymus rationem quare fuit desponsata virgo: vt. s. series generationis Mariæ

Aliæ rationes desponsatæ virginis.

text-

Diabolo nõ omnia quæ cupit, scire potest nec facere.

soli Deo omnia sunt nota.

virgo ipsa ante desponsata erit.

texeretur. Hoc quippe magnopere necessarium fuit cum de tribu Iuda promissus à tot seculis fuisset Messias, de tribu Iuda, ex stirpe regia David descēdere ostenderetur mater ipsa Messiae: ne si hoc ex scriptura nō demonstraretur, occasione possent perfidi habere Iudaei aduersus dominū, & aduersus Christum eius. Nūc autem quid genealogiae opponant saluatoris nō habent, cū Ioseph non possēt (qui ostenditur ex tribu Iuda descendisse) aliam ducere sponsam, iuxta legis praeceptū, nisi de tribu sua, vnde aperte constat de eadē tribu extitisse beatissimam virginem Mariam. Tertiam addit causam beatus Hieronymus, eandē & beatus Ambrosius, ne. s. Iudaei suspicionem opponerent beatissimae virgini diuinissimae conceptionis. Si enim illam nesciuisent despōsatam & illi, & domino opponerent natiuitatis notam. Voluit autē dominus aliquos potius de suo ortu, quàm de matris pudore dubitare. Omnem igitur occasione scandali, etiam in bonis operibus, tollere nescientibus nobis datur exemplū. Hoc est quod B. Apostolus ait. i. ad Cor. 8. Quapropter si esca scandalizat fratrem meū, non manducabo carnē in aeternū, ne fratrem meū scandalizem. Maximè est enim obseruandū, etiam in illis rebus quae rectè secundū Deum facere possumus, ne fratres nostros scandalizemus: sed oportet aliquando à bono aliquo opere cessare, si scandalū oriri ex tali opere conspicimus, quousq; illud tollatur è medio scandalū, nisi sit opus iniuncti

Scandali occasio etiā in bonis operibus tollenda

praecepti pro tēpore implendi, tūc enī sufficet infirmis scandalū aliquod patētibus necessitate operis reuelare. Quarta tam reddunt causam B. Hiero. & Origenes, vt. s. sponsus esset solatio dū nutritur infans saluator, dū fugit in Aegyptum, dūq; redit: dū per annorum incrementa ad virilem peruenit aetate. Vnde Isa. 62. c. vaticinat⁹ est: Habitabit iuuenis cū virgine. Quod interlinealis expositio interpretatur, Ioseph cū Maria. Nec enim si esset senex tot labores sustinere valeret, nisi esse adhuc virilis aetatis. Erat ipse purissimus virgo, & habens virginitatis votū. Testis igitur etiā adhibetur totius incarnationis mysterij, & partus virginalis. Habuit virgo regia testem Deū (iste sufficiebat) habuit Angelos: voluit Deus vt haberet etiam spōsum hominem, vt in ore triū staret firmū verbū perpetuae virginitatis Mariae. Etiam si habeam⁹ Deū testem oportet nos etiā habere bonū testimoniū ab ijs, qui foris sunt. Vnde & B. Augustinus ait: Consciētia tibi, fama proximo tuo. Qui fidens consciētię suae, negligit famam suā, crudelis est: maximè in isto loco positus. Hoc de sacerdotio, & episcopatu dicebat. Necessè enim est episcopū, & sacerdotē famā bonam habere, non tantū à sua consciētia, verū etiam à plebe, ne possint pusilli vel scādalum aliquod sumere, vel iniqui homines aliquid vitæ eorum detrahare. Testis igitur B. Ioseph sponsus est totius vitæ sacratissimae virginis, quae solū Deū poterat habere consciū, à quo tota eius dirigebatur

Testes virginitatis Dei patre Dei Angeli, & homo.

Nō satis est bonā consciētia, nisi accedat & bonā fama.

Nota
bus e
myste
insun

gebatur vita, à quo spiritus sancti virtute filium incarnatum conceperat, à quo omnis eius admirabilis vita nullis audita seculis ordinabatur: omni virtute roborata, omni gratiarum genere praeuentia, quin etiam & gratia ipsa plena, & Dei filio fecundata, cui cum patre & spiritu sancto est honor & gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. II. in beati Luca Evangelium ex cap. I.*

Cui nomen erat Ioseph, & nomen virginis Maria. Nunquam carent mysterio nomina praecipuorum sanctorum, quibus aliqua maxima sunt credita negotia. Vocatur dominus saluator, quia ipse saluos nos fecit: vocatur virgo regia Maria, quae vel mare, vel stellam in nostro significat idiomate, quoniam sub umbram vestimenti eius omnes, qui hoc nauigamus mare, confugimus. Ipsa stella lucens, & nos dirigens, viamque ostendens, qua grati possimus ad Deum peruenire. Ioseph etiam auctus dicitur quoniam multis à Deo donis est sublimatus, nutritor ipse est domini, virginis est sponsus. Deus enim, qui secundum exigentiam officij hominibus virtutem tribuit, secundum Apostolum, qui ait: Qui idoneos nos fecit ministros noui testamenti. 2. ad Corinth. 3. Et ad Ephe. 4. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores, & doctores ad con-

summationem sanctorum, in opus ministerij, in aedificationem corporis Christi, hunc quem decreuerat suum esse nutritium, & virginis matris sponsum, maximis erat fulturus, & aucturus priuilegijs. Meminerimus illius Ioseph, qui grassantem ubique famem ab Aegypto cui praerat depulit, & tam fratribus suis, quam omnibus Aegyptijs frumenta tribuit, qui non immerito istus Ioseph figura fuit. Sic enim non vni regno, & circum vicinis prouincijs Ioseph iste frumenta tribuit, & famem depulit: quin etiam vniuerso mundo enutriuit panem vitae Christum dominum, non mortuorum corporum, sed perpetuo victuorum animorum pabulum. Per istum sanctum Ioseph familiam beatæ virginis, & Christi domini describunt Evangelistæ: non enim nobis sufficere videndum est ad salutem, nostra tantummodo procurare, nisi studeamus familiam nostram & cognationem (si qua fit) in viam dirigere salutis, dicente Apostolo: Si quis suorum, maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Non enim verò leuè redituri sumus de nobis conuiuibus ratione, sed per maximam. Cum enim ipsi nobis suas operas praestent, & nos illis debemus rependere omne salutis opus, non enim sufficit illis necessaria corporis largiri, nisi praecipue spiritualia largiamur. Vae illis qui non solum non curant eorum salutem, immo illis malo suo exemplo tribuunt donationem. Quid

A Ioseph
Aegyp-
tiaco ad
Ioseph
Christi
nutritiu
allegoria

nota
Nomini-
bus etia
mysteria
insunt.

Non nobis tantum
prodesse
etiam in
spiritua
libus: sed
& sangui
ne iuctis
domesti-
cis & a-
lijs tene-
mur.

d enim

enim faciet iuuenis inseruiens alicui, quem vsq; in mediam noctem cernit chartis lusorijs & aleæ vacare? Ludet & ipse dubio procul, & furabitur vt ludat, qui herum suum videt totam nocte id facientem. Quid verò virtutis aut exempli sumet si herum videat non ieiunantem: si audiat semper iurantem? Profecto iurabit, nec ieiunabit & ipse. Ecce quantis astringimur vinculis ne nostris familiaribus iniqua exépla præbeamus, ipsi enim de nobis commissâ familia rationem domino reddemus, luemusq; debitas huius negligentiae pœnas. Auctus Ioseph noster sanctissimus omni familię terre, exempla omnium reliquit virtutum, ipse nobis nutriuit saluatorẽ, virginẽ sanctissimam illibatam custoduit, & virginitatis perpetuæ hominibus ipse homo reliquit exemplũ. Non fanè defunt sanctorum exempla, desiderantibus salutem: nec deerunt sanctorum & patrocina. Si quis igitur ad aliquod sentit se vitium procliuẽ, mox aliquem contrarię virtutis sanctum deprecetur: Vt qui virginitatem seruare desiderat, Iosephũ adeat, & virginem. Qui fidem, Petrum, & Apostolos. Qui à Sathana importunè tentatur, Paulũ. Qui à conciuib⁹, Hieronymum. Qui auaritia, Matthæum, & Zachæũ. Qui odio, Stephanum. Qui ira, multos patientes martyres: & in his omnibus, & præ omnibus ipsum deprecetur dñm nr̃m IESVM Christum. De quo Apostolus Ioannes. 1. Episto. c. 2. Adiuocatũ inquit habemus apud patrẽ IESVM

Christum iustum. Nec vnquam inuocantibus se deerit illa, de qua dicit Evangelista: *Et nomen virginis Maria.* Ipsa est enim mare, in quo reptilia habent vitam, quorum non est numerus: per ipsam namq; vita datur mundo: ipsam prælegit Deus ante mundi constitutionẽ propitiã adiuocatã futurã peccatorum omnium, qui huius seculi tempestuosissimũ mare nauigamus, facientes operationes multas, & malas in fluctibus eius. Stella quippe est, quæ nos dirigit sua intercessione ad salutem, & ad portus tràquillitatẽ. Quẽ admodum enim nauatæ habent stellam (quam polũ dicũt) cuius aspectu probè diriguntur: sic omnis, qui vult saluari à procelloso huius seculi mari, obseruare debet semper Deiparam virginem. Ibi facilè omnis reperiet tẽtationis mirabile antidotum. Si à superbia quis tẽtetur, aspiciat stellam, ipsa est, quẽ præ omnibus humilitatem dilexit. Si quis à propria concupiscentia, aspiciat ad stellã huius inauditã vsque tunc mentis & corporis integritatem. Si ad desperationem calliditate dæmonis ducitur, ad stellã sperã aspiciat, illamque cum inuocauerit, mox quietem recipiet. Si à fide aliquem velit cacodæmon deuiare, fidem stellã contempletur, & ipsam inuocet, quã fide cõcepit, fide peperit dominum omnium saluatorẽ. Illi à beata Elisabeth dicitur: Beata, quã credidisti, quoniam perficietur omnia, quã dicta sunt tibi à domino. Stella sine sui corruptione radiũ claritatis

afa.
Familia
bono e-
xemplo
domini
instruenda.

Contra
singula
vicia, sin-
gulos ha-
bemus
sanctos
cõtrarię
virtutis
inuocan-
dos.

Lucidif-
sima stel-
la ad om-
nes vir-
tutes
splẽdit
suo ra-
dies du-
cens, be-
atiss. vir-
go Maria

Qui e-
nomin-
gloria
opera
respo-
deant
celle e-

ritatis emittit, sic sanctissima virgo lucem protulit mundo, ipse enim est lux mundi IESVS Christus dominus noster. Tantis igitur patrocinijs suffulti surgamus strenue calcantes terrena, solaque omni auiditate quærentes cœlestia: plures enim verò adiutores sanctos, & angelos inueniemus, quàm sint nostri impugnatores, dæmon, caro, & mundus. Emudemur ergo ab omni inquinatio-
 ne corporis & anime, aspiciamus à longe obitum nostrum. Sicut qui aliquem terræ hiatus latum transilire vult: is à longe incipit cursum vt cum prope accesserit facilius possit vi à longe mota in alteram hiatus transire marginem. Aspiciebant (inquit Apostolus Paulus ad Heb. 11.) sancti & patriarchæ antiqui promissiones Dei à longe: expectabat enim Abraham ciuitatem cuius artifex, & conditor Deus. Qui enim omnem suæ salutis virtutē in horam differt extremam, maximo se damnationis exponit periculo. Dominus autem quos prelegit in fundamenta salutis nostrę futurę maximis decorauit muneribus. Ideoque illis tanti sunt mysterij nomina imposita, videlicet nutritori cui nomen erat Ioseph, & nomen virginis Maria. Attendamus igitur nos nomen nostrum honorificum etiam esse, Christiani namque omnes, qui credimus in Christum dicimur: ne dicatur & nobis illud quod dominus dixit Phariseis, & scribis, cum se diceret Abrahę filios: si filij Abrahę estis, opera Abrahę facite. Si igitur de nomine gloriamur Christiano, vt vere & re-

cte gloriemur, opera Christi dñi imitemur. Quid enim proderit nomine appellari Christiano & moribus imitari diabolum? Nè fortè de nobis dicatur, quod & Apostolus Paulus ad Titum c. 1. de quibusdam dicit: Confitentur se nosse Deum, factis autem negat. Qui ergo nomine gloriamur Christiano, gloriemur & in imitatione Christi, & talia sint opera nostra, quale est nomen nostrum, gratia domini nostri IESV Christi, cui cum patre & spiritu sancto est honor & gloria, & imperium in secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 12. in beati Luca Euangelium ex cap. 1.*

ET ingressus Angelus ad eam, dixit, Ave gratia plena. Per fenestrã, quã vidimus altitudine cubitorum trium & palmi: latitudine cubitorum etiã trium, ingressus est beatus Angelus corpore ex aère sumpto, & à longè stans salutauit beatissimam virginem. Cedunt ostia, cedunt muri spiritibus angelicis, cedet etiam corporibus gloriosis. Quid est quod non faceret homo pollicenti sibi corpore quod penetraret ostia clausa, muros lapide & calce extructos? Quid si sibi polliceretur corpus ipsum lucidissimum fore, & ita agile, vt vna hora perageret iter longissimum? Hoc igitur, quod nunc omnibus est in desiderio, si bene viues, consequeris. Audi Apostolum. 1. ad Cor. 15. seminatur corpus (videlicet cum moritur) in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobili-

Corpus post resurrectionem gloriosum erit: venetrabile, agile, conuiscans & immortale.

A longe
 finis vi-
 te specta-
 dus.

cidif-
 na dñi
 ad om-
 nes vir-
 tutes
 edore
 o ra-
 es du-
 as, ba-
 fs. vir-
 Maria

Qui de
 nomine
 gloriatur
 opera vt
 respon-
 deant ne-
 cesse est.

tate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Quod dicit, surget in incorruptione, immortalitatem oportet accipiamus: quod autem addit, surget in gloria, claritatem intelligam: quod dicit, surget in virtute, penetrabilitatem accipiamus, ut tantæ sit virtutis, quod nihil illi obistere possit, nec clausæ fenestræ, nec solidi muri. Quod vero ait, surget spirituale: agilitatem accipiamus, qua breui tempore longissimas poterit peragere prouintias. Tanto ergo debemus affici desiderio corporis talibus prerogatiuis decorandi, ut nunc, si oporteret, pro tantis accipiendis donis, nõ dubitaremus illi onera quæcunq; imponere, ut ieiuniorum, flagellorum, peregrinationum, & alia similia, totumque illud in seruitutem paucis huius vitæ diebus redigere, quatenus illi tantam excellentiam compararemus. Castigo (inquit Apostolus) corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar. 1. ad Corinth. 9. Quanto magis ut tantam illi acquiramus gloriam. Ingressus sic Angelus à longe, prout diximus, & ad dexteram, secundum introitum fenestræ stans, salutauit virginem dicens: *Aue gratia plena.* Nouerat Angeluseam dici Mariam, non tamen illam naturali, & nuncupatiuo nomine appellandam censuit. Insunt nobis bona naturæ, fortune etiam: in bonis naturæ siue sint nobilitatis, siue pulchritudinis,

videmur aliquid à nobis possidere. Poterat nempe Angelus dicere: *Aue filia Abrahamæ repromissâ: Aue filia David Regis expectata: Aue pulchra super omnes foeminas: noluit tamen, quoniã his naturam virginis collaudabat.* Fortunæ bona diuitiæ sunt: in ijs etiam aliqua habemus nostra industria parta. Nec hoc dixit, sed: *Aue gratia plena.* Gratia autem soli Deo debetur, non progenitoribus, nec industrie personæ, gratia enim dicitur quoniam gratis datur à Deo. Meretur quidem homo libero arbitrio ipsius gratiæ augmentum, cæterum prima gratia nõ cadit sub merito nostro, sed ex merito datur Christi, prout dicit Apostolus ad Ro. 11. Si autem gratia iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. De prima loquitur gratia, sicut illud. 1. ad Corin. 15. *Gratia Dei sum id quod fu. & illud Ioanis. 1. Et de plenitudo eius (Christi scilicet) nos oēs accepim.* Et gratiã pro gratia. Sũt & huiusmodi innumera testimonia. Cum igitur gratia gratis à Deo detur, & si ipsa gratia postquã data est pariat incrementum sui, bonis dum augetur operibus, Angelus de dono Dei gratuito eam laudauit dicens: *Aue gratia plena.* Existimauit illam, cū esset humillima, soli Deo relatũram, quæ sibi referenda erant incarnationis sacramenta. Angelum etiam non dubito miratum fuisse cum videret in sexu fragili tantam à Deo donatam gratiæ largitatem. Sic decet Christianum hominem de Dei dono (si quem

Gratis soli Deo debetur.

nota

vide-

Assenta-
tores ca-
ueat, ma-
gnū enī
illis peri-
culū imi-
net.

viderit bonis spiritualibus ornatum) nō illum, sed Deum in suis donis collaudare, ipsum porrò possidentem in Dei laude excitare. Væ hominibus assentatoribus, qui vitia in proximis laudant, & si quas prospexerint virtutes vituperant, laudant homicidia, patientiam spernunt: continentiam contemnunt, extollunt incontinentiam: otiosos, & molles delicatos appellant: contra vitia pugnant, pusillanimes nuncupant. Væ mundo à scandalis. Qui autem Dei sunt vitia carpunt, virtutes laudant, nec ipsi volunt ab hominibus laudem habere, qui soli Deo placere contendunt. Angelus autem Dei genitricem mox futuram gratia plenam salutat, nec à bonis naturalibus, nec à fortuitis, nec à nomine legationis suæ capit exordium, sed de gratuitis & à Deo collatis laudat, & miratur se in terra tantam reperisse gratiæ plenitudinem. *Aue gratia plena*, inquit. Et quemadmodum qui ignitum ferrum conspicit, & si norit ferrum esse, nihilominus eius obtuitu ignis offertur, ignemq; esse dicit: sic Angelus & si nomen nouerat Mariæ, & si à profapia regum descēdere, tanta tamen ignitam gratia prospexit vt illam à gratia non à nuncupatio nomine salutaret: *Aue gratia plena*. Sicut enim Propheeta Ezechiel c. i. totum corpus dicit animalium, & rotarum plenum oculis, sic Angelus totam beatissimam virginem gratia plenam dum cernit, nihil aliud dixit, quàm: *Aue gratia plena*. Hæc verba orationis angelicæ mag-

num dederē principium dū totam virginem in Deū referunt, cuius est gratiā exhibere, illamque secundum propositum diuinæ voluntatis suæ unicuique præstare. Perinde ac si diceret, Nihil eorum, quæ dicitur sum, mireris, scias hoc Deum sic velle, cuius nutui parēt omnia, nec cuiusquam meritis hoc deberi, sed soli eius misericordiæ, & bonitati, qui volens hoc sine meritis vllis facere, te tanta gratia donauit, vt tu merearis dignaque sis in matrem eius vnigeniti, gratia tibi collata, assumi. Hoc Angeli cecinere: Regina cœli letare, Alleluia, quia quem meruisti portare, Alleluia, resurrexit sicut dixit, Alleluia. Meruit portare Deum sine meritis vllis, dum voluit incarnari. Non erat vtique in terra alia quæ tanta præstaret gratia, tantis esset ornata virtutibus, tam apta existēs quemadmodum ipsa virgo Maria, cui secundum Hieronymum tota se infuderat plenitudo gratiæ, ad hoc opus exequendū. Cæteris (inquit) virginibus gratia præstatur per partes, Mariæ verò tota se infudit plenitudo gratiæ. Plenitudinem semper operæ pretium est intellegamus ad hoc opus exercendum. Quemadmodū dicit scriptura de beato prothomartyre Stephano: Stephanus autem plenus gratia, & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo. Plenus erat gratia Stephanus ad sui muneris opus exigendum, non tamē ad gratiā alijs largiendū. Hoc solius Dei & hominis Christi est muneris. Beatissima igitur virgo gratia plena dicitur

Gratiæ plenitudo virginis Mariæ semper intelligenda

Admiranda gratiæ plenitudo reperienda fuit in virgine Dei paræ.

ad hoc munus maternitatis Dei exequendum. Hoc à Deo acceperat Angelus, ideo illam ad sui muneris ministerium suscipiendum & exequendum his verbis incepit salutare, quæ illam & aptam tanto mysterio manifestent, & insuper in suscepti muneris ministerium eleuent, vt ita se subijcere Dei voluntati non differat, nihilq; sibi deesse existimet cū sit gratia plena, ad Christum dominum concipiendum: cui cū patre, & spiritu sancto est gloria, honor, & imperium per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 13. in beati Luca Euan- gelium, ex cap. 1.*

Dominus tecum. Cum dominus in omnibus existat rebus per presentiam, & essentiam, & potentiam: Coelum & terram ego impleo dicit dñs Hier. 23. Nō est quod mirentur homines cum illud audiunt: Nec folium arboris cadit sine nutu patris vestri. Qui enim omnibus adest, eius est & unicuique innuere: tu cade, tu verò sic permane. Non de hac existentia & prouidentia Dei Angelus beatissimam alloquitur virginem, sed de quodam modo existendi, quo Deus per amorem inhabitat, & præsens est animæ se diligenti. Erat dominus cū Abraham & patriarchis tamquam cum seruis dominus. Nunquid considerasti (dicit dñs ad Sathan) seruū meū Iob? Cū Apostolis autem tamquam cū amicis, & fratribus. Iam non dicam vos seruos, seruus enim nescit quid faciat dñs eius, vos autē dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à patre meo nota feci vo-

bis, Ioan. 15. Et ad Magdalenam cū vellet tangere beatissimos pedes eius post resurrectionem: Noli me tangere, quia nondum ascendi ad patrem meum, sed vade & dic fratribus meis: Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum: Deum meum, & Deum vestrum, Ioan. 20. Altiori tñ modo dicimus dixisse Angelum, *Dominus tecum*, tanquam filius futurus cum matre, tanquam cum ea, quam ipse in suam genitricem preelegerat, vt qui in coelis semper filius est patris, in terris filius esset matris, & hac eam gloria in perpetuum decoraret. Ineffabilis est dignitas ista, quam considerans Angelus cū illam concipiceret, quæ Deum erat progenitura ait: *Dominus est tecum* digniori modo, quam

fit in mundo vniuerso, digniore, quam fit cū cæteris sanctis, digniore quam fit cū omnibus angelis. *Dominus* (inquit) *tecum*. Sumopere nobis procurandum est habere dñm nobiscum, & vt dici possit nobis, dominus tecum, nostro fragili modo, multæ namq; sunt utilitates quæ ex tanti hospitis habitatione animæ, quam inhabitat, proueniunt. Ipsa profectò non timebit quicquid illi accidat. Non contristabit iustum quicquid acciderit ei, Prover. 12. Habet fortitudinē quoniā innititur super immobili Deo, habet adiutorem, ita vt audacter dicere possit: Dñs mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Habet proinde & alia quatuor, quæ nullo possunt pretio æstimari. Primò enim facit hominē sui dñm, qui captiuus suorum appetituum

Digniori modo ad fuit dominus virgini Mariæ, quæ omnibus alijs creaturis.

Cui adest dominus inestimabiles sentit & percipit commoditates.

Cui adest dominus omnibus alijs creaturis.

cui non
adest do-
minus is
omnino
seruus
est.

tituū erat, suorumq; affectionū seruus. Misera seruitus hæc est, quæ hominē ita deprimat, vt cū velit orare, impetus cogitationum non sinant, si velit adesse diuinis, irruant in illum cupiditates sensuū, atq; ita deprimant, vt nesciat vtrū in ecclesia, an in foro existat: ita æmuletur in conciuēs, vt si quē ditiores se sentiat, calūnietur: sibi potius omnia velit cumulari, sibi honores, sibi diuitias, sibi alia huius mūdi vana concupiscit: nullaq; requies illi est, donec sibi corradat & acquirat quæcunq; possit: nec adhuc quiescit eius animus, sed inquietū semper cor gerens seruus factus est sibi inquitissimus. Qui autē habet dñm inhabitantem, cui dici potest, Dominuste cū, ita liber incedit, ita dominus sui est, ita depressos habet carnis appetitus & huius caducā mundi gloriam, vt nihil aliud velit nisi secū habere præsentem dominū: nihil aliud concupiscat præter sui domini inhabitantis præsentiam: factus illi est quicquid domino ministrare possederit, siquidē libertatē illam Christianā possidet, de qua dominus Ioā. 10. Si filius vos liberauerit, tūc verē liberi eritis. Et Apostolus ad Gal. 4. cū de Sara in figura huiusmodi, & Agar sermonē haberet concludit dicens: Itaq; fratres, non sumus ancillæ filij, sed liberæ, qua libertate Christus nos liberauit. Maximum & inæstimabile donū est viro Christiano dominum secum habere, de cuius habitatione tāta resultat libertas, qua possit & quietē viuere, & nullis molestari perturbationibus, nullisq; agitari

cupiditatibus, nullis cōpungi cōcupiscētijs: sed omnibus postpositis soli Deo placere desideret, & tanti inhabitantis hospitis sola velit conuersatione frui, qua & ipse diuitē, & plenū se omnibus bonis reputet. Sic enim legimus cū Zachæus dñm hospitiū suscepisset, dixisse: Ecce domine dimidiū bonorū meorū do pauperib⁹. Non vtiq; ait: Dabo, sed do. Ac si diceret, continuò largiar pauperibus bonorum meorū dimidiā partē, tu mihi hospes dulcis, & præ omnibus diuitijs animam saluans sufficis, & si quē defraudauit, reddo quadruplum. Ecce quanta suauitate, quantaq; satietate anima habentis Deum repletur. Maxima namq; anxietas est etiam diuitibus, si hoc hospite careant, & inter dimissos à Deo cōnumerantur, de quibus scriptū est: Dimisi eos secundū desideria cordis eorū, ibunt in adinventionibus suis. Benedictus autem, cui dici potest, Dominus tecū. Secundò hæc habitatio domini liberat hominē à seruitute hominum. Maxima enim seruitus est velle cōplacere huius seculi hominib⁹, illosq; habere placidos & ppitios. Atq; ideo inter cæteros huius seculi cruciat⁹ vn⁹ est iste ex præcipuis, subditū esse hominem liberū alicui familiari Regis, vel principis: vel etiā alterius in seculo potentis, semperq; sic esse sollicitū, quid fecit ille? Quid dixit? Respexit me: vel fortē iam mei oblitus est. Interea etiam donis placare tales. Qui autē dñm habet inhabitantem, audacter cum Apostolo Paulo dicit: Empti estis pretio, nolite

Diuites
quibus do-
minus nō
adest in-
ter dimis-
sos a Deo
numerantur.

lite fieri serui hominū. i. ad Cor. 7. Gra-
uissimū profecto iugum est super filios
Adam, ita hominibus esse astrictos, eor-
umq; seruituti addictos, vt semper co-
gitabundi incedant, viuantq; trepidi,
mutuoq; alijs hominibus sint subiecti,
& tota eorum vita à voluntate pendeat
aliena. Cui autē dici potest, dominus te-
cum, is dicere etiā poterit, video homi-
nes sicut arbores, liberiq; erit ab hac mi-
serrima seruitute. A sola enim verò vo-
luntate diuina pendent omnia illius, &
quicquid domin⁹ iubet libentissimè e-
xequitur, sciens à tali hospite omnia si-
bi cooperari in bonum. Tertiò nec ipse
est creaturarum seruus, nō subditur ho-
noribus, non diuitijs, non liberis, non v-
xori, soli Deo placere studet, cæteraque
propter ipsum diligit, nec timet mag-
nates seculi, nec despicit pusillos, etiam
si in medio proijciatur camini ardētis,
in medio ignis non estuatur. Quemad-
modū tres illi pueri, de quibus apud Da-
nielē c. 3. legitur, qui ignem despiciē-
tes ab igne nō sunt combusti. Vim suā
oblitus est ignis hospite illorū sic dispo-
nente. Itaq; dñi sunt in orbe, non enim
subdūtur amici Dei creaturis, quia dñs
in illis habitat. Quartò dominus etiam
illorum eos liberos facit, & eorū volun-
tati annuit, iuxta illud quod scriptū est
ps. 144. Prope est dominus omnibus in-
uocantibus eum, omnibus inuocātibus
eū in veritate, volūtatem timentū se fa-
ciet, & deprecationē eorū exaudiet, &
saluos faciet eos. Quæ maior dignitas
creaturæ, quàm quod creator eius an-

nuat volūtati, eius exaudiat deprecationē?
Sic Gen. 15. secretū subuersionis il-
larū quatuor ciuitatū Sodomæ, Gomor-
ræ, Adamah & Seboim Abrahæ pan-
dit, illiusq; deprecationi submiss⁹ veniā,
si decē reperirēt in illis iusti, concessit.
Moyſes verò cū pro populo vitulū ado-
rante deprecaretur, exauditur, nec illū
domin⁹ corripuit cū diceret: Aut dimit-
te illi hanc noxam, aut dele me de libro
vitæ, in quo me scripsisti. Mirabilis fami-
liaritas est Dei, seruorū cum dño maie-
statis. Ille verò qui nullius eget, ita illos
vult sibi esse acceptos, vt eorū faciat vo-
lūtatem exaudiatq; in rebus maximis.
Hinc deriuatur illa in nomine dñi per-
petrata miracula, suscitationes mortuo-
rū, languorumq; variorum & maximo-
rū recuperatæ sanitates, & his similia,
quæ longissimū esset recēdere. Hoc vnū
debemus verissimū nobis psuadere, nō
esse ex sanguine siue amicitia coniūctis
quenquam, qui ita nostra peragat, qua-
liacūq; sint, negotia (nisi ea nostrę aduer-
sentur salutē) quemadmodū pientissi-
mus ipse dñs Deus. Qui enim filio suo
non pepercit, sed p nobis omnibus tra-
didit illum, quomodo non etiam cum
illo omnia nobis donauit? Illū ergo sem-
per hospite habere vigilantissimè pro-
curemus, illi omnia nostra secreta pan-
damus, illi omnes necessitates nostras
manifestemus, potens est enim, & om-
nia quæcūq; voluit fecit in cælo & in
terra, in mari, & in omnibus abyſsis.
cui est gloria, honor, & imperium in
secula seculorum. Amen.

Quibus
dominus
adest li-
berissimi
sunt, ne-
miniq;
subiecti.

A domi-
no facile
exaudiū-
tur.

non in-
ch. 15. b.
si enim
omniū
sunt
s.

Amicorū
omnium
fidelissi-
mus Dep.

Benedi-
ctio tri-
plex.

*Tractatus. I. in beati Luca Euan-
gelium. ex cap. I.*

Benedicta tu in mulieribus. Quæ peperit vitam viris & mulieribus verè est illa benedicta. Quæ euasit poenâ mulieribus iniuctam: in dolore paries filios, quoniam peperit Dei filiû sine dolore, immo cû gaudio maximo, verè est illa benedicta. Quæ peccatorum euasit culpam, & sine originali peccato cõcepta, verè est illa benedicta. Quæ de spiritu sancto concepit, verè est illa benedicta. Quæ meruit mater verbi incarnati esse, verè est illa benedicta. Quæ ante, post, & in partu semp virgo pmâsit, verè est illa bñdicta. Quæ benedictione peperit mûdo, verè est illa benedicta. Quæ cœlû terraq; benedictam prædicant, verè est illa benedicta. Quæ benedictissimû peperit dominû I E S V M, in quo benedicentur omnes credentes, verè est illa benedicta. Quæ super omnes choros angelorum exaltatur, verè est illa benedicta. *Benedicta* (inquit Angelus) *inter mulieres*. Hęc tria laudauit Angelus in sui colloquij exordio in virgine gloriosa, gratiæ plenitudinem: assistentiâ & habitationem Dei in illa, Dominus tecum: benedictionem inter mulieres, *Benedicta tu in mulieribus*. Benedicere possumus nos Deo ac proximo: & Deus nobis. Nostrum benedicere Deo idem est ac laudare illum corde, voce, & opere, nec illi possumus aliquod bonû precari, qui supra omnia bonus est, & in se habet bonitatem infinitam: sed laudamus eum. Hoc est illi benedicere: Lau-

date dñm de cœlis, laudate eû omnes gentes. Laudate pueri dominû. Omnis scriptura laudè dicere Deo nos exhortatur. Proximo benedicere est bona illi imprecari. Deû autem nobis benedicere, est non laudare, nec precari, sed donare nobis bona. Sic benedixit Deus Abraham, donauit illi plurima bona, promisit de eius semine saluatorem missurum se mûdo: Benedicentur in te omnes gêtes. Fecit illû diuitem in possessione auri & argéti. Et erit semen tuû sicut stellæ cœli, & velut arena, quæ est in litore maris. Nihilominus tamen vt has consequatur benedictiones iubetur exire de terra sua, & de cognatione sua, & de domo patris sui. Gen. 12. De terra exire nos oportet, id est, à nobis ipsis, non iacere in nobis inania fundaméta. Faciale, vel tale, tali tempore, & tali in loco tractabo de salute mea. De salute nostra agere debemus in omni loco, in omni terra, vbicûque simus siue in domo regia, siue in illius curia cõmorantes, siue etiam iuuenes literis operâ nauâtes. Quisquis fueris, & quocûq; loco sis cura salutè tuam, nec tēpus differas, nec locum expectes. Si forte locus tibi offensus est, recede ab eo: Si quidē si diceret medicus ægroto, nisi hunc deseras locû, salutè consequi non poteris: faceres utiq;. Igitur si tantum tibi nocet locus, egredere de terra tua, vt benedictiones consequaris cû fideli Abraham. Quæ retrò sunt obliuiscēs, ad ea verò quæ sunt priora extēdēs me ipsum ad destinatum persequor, ad brauiû su-

Laudare Deû est benedicere.

De terra nostra exire debemus, vt benedictionem consequamur.

Benedictio triplex.

pernæ

perne vocationis Dei in Christo IESU ad Philip. 3. Vita nobis retrò est, cum de presenti nihil habeamus nisi momētū vnū, mors verò semper corā nobis est, cui singulis horis aporinquamus. Igitur presenti vita despecta, de futura nobis morte prouideamus. Vita nāq, omni die retrò cedit, mors autem coram nobis est. Egrediamur porrò de terra hac, vt possimus securi ad finem peruenire mortis. Et de cognatione etiam iubemur exire, ne sanguine nobis coniūctorū amicitia, forsan quæ non decent aut licēt faciam⁹. Et de domo patris nostri, quod fortius est, si necessum sit, & nobis pater, materuè impedimēto sint salutis, egrediamur, omnibusq; derelictis solam diuinā benedictionē quæramus. Egresso sic Abraham eximia promittuntur, & dantur, iste dicitur benedictus à Deo. Aliū legimus etiam benedictionē consecutū, nepotem scilicet ei⁹, Iacob nomine. Gen. 27. Hic cōsilio matris vsus, manus pelliculis hædorū cooperuit, & vestibus alienis vestitus patri caligante visu cibū obtulit gratissimū, benedictionēq; maiori fratri Esau surripuit. Hæc illi omnia in figura contigerūt, nobis autē ostensa sunt in populo Iudæorū & gentiū: & quotidie nobis proderūt in exemplū. Omnia quæ, vt benedictionē cōsequeretur legim⁹ in Iacob fieri, matris consilio fiūt. Ratio enim uerò mater nostrorū operū est, si eius velimus obtēperare consilio. Sine consilio nihil agas, & post factū, non te poenitebit. Quisquis benedictionē vult à Deo

obtinere, rationē consulat. Demus illi semper sedem coram nobis, assidat in omni opere sedēs ratio, ne præcipites agitemur, sed quietè confidente in nobis ratione operemur. Cūq; contigerit aliquē in arduis rebus subitū respōsum aut consiliū efflagitare, respondeamus illi: Amice habeo sedentē apud me matre operationis iustæ, ipsam consulam, tūc verò respondebo tibi. Manus autē operiamus bonis operibus, quæ pelles sunt animalū occisorū. Reuera mortua sunt omnia, quæ damus, siue vestimentū nudo, siue cibū esurienti, seu his similia. Benedicet nobis pater cœlestis vidēs cooperta peccata nostra: Beati quorū testata sunt peccata. Non quod cōspectū diuinū quicquam latere possit, sed ipsemet Deus se non videre simulat ad puniendū, qui nihil ignorare potest. Sic scriptura nomine Dei loquitur, dicens Deutero. 32. Et dixi vbi nam sunt? Cessare faciam ex hominibus memoriā eorū. Videbat utique illos Deus, qui vbiq; præsens est, sed ad instar requirentis inquit, Vbi nam sunt? Volebat profectò punire, eos & se non videre simulat, vt interdum tempus poenitiæ largiatur, & sic admoniti, & requisiti timeant, & à peccatis recedant. Vestibus odoriferis vestitur Iacob fratris sui primogeniti, quorum cum sentisset pater fragrantia ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. Non sicut odor vnus herbæ fragrantis, sed sicut multarum herbarum suauiter olentium: vt ab vno sancto Apostolo vnam nobis colligamus, aliā ab

Et de cognatis, inquit etiā a domo paterna discedere nos oportet, volentes benedictionem assequi.

Benedictionis Iacob expositio elegans.

Mater operū nostrorum est ratio.

simulat Deus interdum non videre peccata hominum, vt ad poenitentiam perducatur.

Deu-
circu-
ritas

Bened-
ctioq;
operis

vno martyre, item ab vna virgine aliã. Sic odore agri, ecclesiã: in qua (vt inquit Augustinus) nec rosã, nec lilia desunt, colligamus nobis aliquam quam exerceamus virtutem, vt benedictionẽ consequi mereamur. Deinde pulmentum, quo pater noster vescitur libenter faciamus: hoc est autẽ charitas, quẽ vinculum perfectionis est secundũ Apostolum Paulũ. Non enim Deus noster dicitur fides, quoniam omnia videt: nec spes, quoniã omnia possidet: Dicitur autẽ charitas dicente Apostolo Ioanne: Deus charitas est. Charitas videlicet increata, hanc super omnia requirit à nobis Deus, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. Hanc Christus dominus sumoperẽ commendauit Apostolis dicẽs: Hoc est præceptũ meũ, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Cũ hæc perfecim⁹ benedicet nobis pater dicens: Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terrẽ: curuentur ante te filij matris tuã, possideas portas inimicorũ tuorũ. Prima benedictio est, de rore cœli, de bonis videlicet gratiã, de quib⁹ dictũ est benedictissimã virgini: Aue gratia plena. Pinguedo terrã fertilitas est, postquam enim gratia fuerimus adiuti, terra fructificabit, & bona multiplicabit opera. Sic scriptũ est: Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructũ suum. Incuruabuntur filij matris nostrã ante nos. Sensus hi sunt nostri filij corporis, quos in ventre matris accepimus, quorum ministerio vtitur anima. Hi incuruati, & subiecti erunt

animã, & rationi, diuinis etiam mandatis. Portas inimicorum nostrorũ possidebim⁹, subditas scilicet nobis habebim⁹, sicut scriptũ est: Portã inferi non praualebũt aduersus eam. Non enim nobis hæretici nocebũt: non malẽ suadẽtes amici: non perperam, quos ante oculos habemus prauẽ viuẽtes, vt eorum sequamur sinistra & obliqua vestigia, trahent: sed dominabimur omnium malarũ cupiditatum, neque ipsi dæmones nobis quodcunq; poterunt, persuadere peccatum: quia à rore cœli adiuti. Iuuare vtique nos sua sacratissima poterit intercessione præ alijs sanctis beatissima virgo Maria, cui beatus Gabriel Angelus tertiam addidit prærogatiuam dicens: *Benedicta tu in mulieribus*. Cæteris dantur numeratã benedictiones, beatissima virgo omni benedictione repletur, qua possit & ipsa adiuuare inuocantes se corã sui filij maiestatem, qui cum patre, & spiritu sancto viuũt & regnat in secula seculorũ. Amẽ.

¶ *Tractatus. 15. in beati Luca Euan-gelium, ex cap. 1.*

Qua cum audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat, qualis esset ista saluatio. Post angelicam salutationem primus motus virginis benedictissimã turbatio fuit. Res mira: Dũ laudamur, dũ extollimur, gaudemus: dum laudatur virgo, turbatur. Talis est conditio seculi: alia est conditio virginis. Pauet virgo securos affatus, non turbatur homo vanis laudibus: illa vera per timefcit, nos falsis lætamur: illa nuntij de

Interces-sio virgi-nis Dei-parã præ alijs san-ctis iu-uat.

Deus di-citur cha-ritas.

Benedi-ctio quid operetur

de coelo missi verba stupefcit, nos seculi assentatoribus credimus: timent sancti tuta, nos dubia non timemus. Quasi timentes super me fluct^o (inquit Iob 31.) sic semper timui Deū. Vnde & Salomon Prouer. 28. Beat^o homo qui semper est pauid^o. Nihil enim securum est in hoc seculo, nihil stabile. Propterea ferui Dei etiam ipsa certa timent. Vis nihil tibi iniquū succedat, time certa: & sic cauebis incertā. Virgo regia timet certissima verba per Angelū sibi à Deo relata, quòd gratia plena, quòd domin^o secum, quòd benedicta in mulieribus, nihil illi incertū vnquam nec cogitatione occurrit, quoniam nouerat etiam ad certos Angeli affatus trepidare. Quod è contra de iniquis bis Dauid protestatus est, ps. 13. dicens: Illic trepidauerūt timore, vbi non erat timor, & ps. 52. Illic trepidauerūt timore, vbi non fuit timor. Causam in vtroq; reddit psalmo, dicens: Deū non inuocauerūt. Qui nō consuevit Deū inuocare trepid^o est vbi secur^o, securus vbi trepidus esse deberet. Timent homines Deū inuocare, timēt largas elemosynas pauperibus erogare, timent patientiam in irrogata ostendere iniuria, timent si humilibus vestiā tur indumentis, timent si non fuerint loquaces detractores, timent hui^o seculi filios, timent paupertatem, abiectiōnem, & ab hominib^o non extolli & laudari. Rectè igitur de ijs dicitur: Illic trepidauerūt timore, vbi non erat timor. Nihilominus tamen nullus in superbia timor illis est, nullus timor in iactantia,

Deum nō inuocantes semper timent & trepidat etiam vbi opus non est.

Iniqui non timent in omnibus quæ ad peccata vergunt.

null^o & si vsq; ad sydera laudibus falsis & inanibus extollantur: nullus & si torcularia redūdent vino, & oleo, & cellaria frumento: nullus si iam arca non capiat vestes: & si nullus sit thesauri finis. O miseri, ter quaterq; miserrimi, quid habet arca auro plena? Nonne puluerē flauū? Quid argento repleta? Nonne lutū albū? Hæc aut̄ omnia timenda sūt nihilq; est in hoc seculo, quod timendū non sit. Miser ille (licet ditissim^o) qui cogitabat superbe, secūq; animo voluebat, in molli stratu decūbens. Anima mea iucū dare, lætare, habes enim repōsita in annos plurimos: audiuit aut̄ continuo: Stulte hac nocte reperent animā tuam à te, & ea quæ congregasti cuius erūt? Timebat iste miser ne pauper fieret, secur^o se iactabat dititem, & ecce illa ipsa nocte omnibus diuitijs priuatus morte preuentus, descendit in infernū. Hæc sunt firma & stabilia mūdi: interī paupertas timetur, quæ si patienter tolleretur, hominem securū ac tutū reddet in extremis. Qui ergo vult Deo in hac caduca vita placere, & in alia perēni cū ipso regnare, timeat quæ verè timenda sunt. Si quis verò interroget quæ nam sint: respondemus, esse omnia huius caducæ vitæ præsentis: Quod si vltra adhuc postulet quare timenda sint: respōdebimus quia caduca, & instabilia sunt. Nonne si quis periculofam, & ruinam minantem domū habitaret, ad aspectū eius omni hora existeret trepid^o? Quo modo igitur non timebimus nostrā huius habitationis domū, quæ assidue pe-

richi-

Virtutes
omnes fo-
lido fun-
damento
fulcitur
sunt, de
earum i-
taq; rui-
na nihil
timedū.

riclitando tremūt? Virtutes equidē nō timendæ, quoniā habent stabile fundamentū, nec deferent vnquam se non deferētes, quinimō & in hoc seculo reddent stabiles, & in futuro in perpetuum firmisimos. Virgo igitur regia magnū hodie nobis reddit exemplum: ea enim quæ timenda non sunt parui pendens, quæ verò timenda timens: laudes videlicet insolitas, affatusq; angelicos infuetos: *Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset turbata est, & cogitabat qualis esset ista saluatio.* Videtur nobis sanctæ Euāgelista his verbis innuere beatissimam virginem angelicæ conuersationis fuisse assuefactam, dum non in visione, sed in salutatione illam refert fuisse turbatā. Nā plurimi angelorum visione turbati sunt: vt Iudi. 13. p̄ Samsonis inquis: Morte moriemur, quia vidimus dñm: viderat enim Angelū: nec turbatus fuit in sermone, sed ī visione. Et Thobie. 12. cum Angelus Raphaël quis esset se manifestaret, turbati sunt, & trementes ceciderūt in terram super faciē suam: dixitq; eis Angelus: Pax vobis, nolite timere. Virgo regia sciebat spiritū esse non hominem qui secum loquebatur, & si in hominis specie sibi apparuerat, quoniam ingressus fuerat clausis ianuis per fenestram quam vidimus. Dum autem non turbatur ad aspectum eius, profectò consuetudinem videndi Angelos nobis ostendit. Turbatur quidē in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista saluatio. Non enī vnquā talē alicui audie-

rat fuisse factā: vel Abrahæ, dū illi tres angeli ad ostiū tabernaculi stāti apparuissent, Gen. 18. vel Iacob, dū rediret de domo Labā, Gen. 32. siue Moyfi dum cū eo loqueretur ex rubo, Exo. 3. Nec inueniebat vsquā alicui mortaliū talē fuisse factā salutationē. Prudētissimè oportet cōsideremus beatissimā virginē cogitatē, qualis esset ista saluatio, quò tēderet, quid in his verbis lateret mysterij: nec vllū reddidisse verbū Angelo, sed se cōtinuisse à respōso. *Et cogitabat* (inquit) *qualis esset ista saluatio.* Prudētissimè segehsit Deipara virgo, dū puidē cogitat, ne celeriter respōdeat. De bonis dicit ps. 18. Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. & Sapi. 5. Cogitatio illorū apud altissimū. Qui hāc exercet meditationē & cogitationē, hic prudenter cogitat de verbo quod audit, iuxta illud quod adolescentes docet Ecclesiast. c. 32. Si bis interrogatus fueris, habeat caput tuū responsum tuū. Prudētiē est in reb⁹ magnis maturatione præmeditatio, & tarda responsio. Habēt fideles magna quæ cogitent, habēt cōmendatam à saluatore prudentiā: Esto te prudentes sicut serpentes. de qua & beatus Apostolus Paulus ad Ephes. 3. Prudentiam meam in ministerio Christi. Habet & mūdus suam falsam prudentiam, de qua dominus cū laudaret villicū iniquitatis, cōcludit dicēs: Quia filij huius seculi prudentiores in generatione sua sunt filijs lucis. De hac Aposto. Pau. ad Ro. 8. Qui enī (inquit) secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui verò secundum spiritū sunt, quæ sunt

In rebus
arduis
nō est præ-
cipitanda
respōsio.

Prudentia
mundi
vel car-
nis falsa
& mors
est.

Prudētia
duplex.

spiritus sentiunt: nam prudentia carnis mors est, prudentia autē spiritus vita & pax. Itaque duæ prudētiæ sunt, carnis & spiritus. Carnis prudentia mors est, hos prudentes seculi laudat mundus extollit, miratur, quorum prudētia in acquirendis honoribus, dilatātis possessionum suarū finibus, congregandis diuitijs tota occupatur. Quæ meritò ab apostolo mors dicitur, cū hæc omnia tempore corruant, & cū suis recipiant prudentibus mortis interitum. Prudentia verò spiritus, ideo vita & pax est, quoniam in hoc seculo reddit prudentes suos pacatos & quietos. Hi sunt, qui secundū Apostolum sunt contenti presentibus, habētes alimēta, & quib⁹ regātur cōcupiscūt ultra nihil. 1. ad Tim. 6. Cor eorū pacatissimū est, possident latitudinem cordis, prudēter cogitāt quā cito omnis huius mundi gloria transeat, quomodo ad non esse tendant omnia mūdi cursu rapidissimo. Quēadmodū etenim fluit torrens hibernis auctus imbrib⁹: sic omnia velocissimo cursu intrans mare mortis, & sic velociter transeunt. Dormiūt viri mortis somnū, & nihil inueniūt diuitiarum in manibus suis. ps. 75. Prudentes verò secundum spiritum postquam pacem in hoc tumultuoso seculo possiderūt, & cordis tranquillitatem, quæ eos reddit pacatissimos, & iucūdos, assequūtur vitam illā, quæ nullo fenescit tempore, nec vllis labitur annis. Ideo ab Apostolo hæc duo prudentiæ spiritus tribuūtur, pax. s. & vita. Prudentia (inquit) spiritus pax & vita est: pax in hoc secu-

Prudentia
spiritus
vita,
& pax.

lo (in terra pax hominib⁹, cecinerūt Angeli nato domino) vita autē in futuro: præstante dño nostro I E S V Christo, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorū. Amen.

¶ *Tractatus. 16. in beati Luca Evangelium, ex cap. 1.*

ET ait Angelus ei: *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiā apud Deū.*

Sensit Angelus virginem sacram perturbatam, maximè in hoc verbo, quo illā plenam dixit gratia. Nempe legerat aliud verbū, Dñs tecum, quod dixerat Angelus Gedeoni. Iud. 6. Dominus tecum virorum fortissime. Dixit & Booz messoribus, Ruth. c. 2. Dominus vobiscum. Dixit & Ozias princeps filiorum Israel Iudith, postquam decollauit Holfernem: Benedicta es tu filia à domino Deo excelsō præ omnibus mulieribus super terram. Quod igitur trepidā reddidit sacratissimā virginē illud fuit, quod nusquā alicui simile dictū legerat, neq; audierat, *Aue gratia plena.* Cū ergo Angel⁹ illā verbū hoc, *gratia plena,* nimis pauidam reddidisse cognosceret, huic timori succurrēs ait: *Ne timeas Maria.* Nomē tuū noui, Maria vocaris, domū nō errās introiui, sed sciēs. Quid miraris de salutatiōe hac, *gratia plena?* Hoc de quo dubitas, & quod te pauidā reddit scito te inuenisse apud Deū. Tu semper nisi fuisti Deo placere, & illi grata esse, inuenisti quod tanto perē quæsiuisti, habes quod semper optasti, quod deprecata es, quod ieiunijs, & vigilijs obtinere

Verbum
Angeli,
gratia
plena, &
morem
incurrit
virgini
Deiparæ

Virgi
Deip
grat
pud
inuen
quan
hūm
gene
piuer

flu-

studuisti. Non enim Deus, qui in omni-
bus magnus & infinitus est, parua red-
dit querentibus se, qui se ipsum in præ-
miū dat diligentibus se, gratia te plenā
fecit, gratia te plenam reddidit. Nō igitur
timeas, quoniam hoc, de quo tibi
timor accidit, tu semper postulasti, tu
id ipsum semper optasti grata Deo esse.
Ipse qui magnus est non tantum te vo-
luit sibi gratam, sed gratia esse plenam.
Inuenisti enim gratiam apud Deum pro
salute generis humani Messiae aduen-
tum semper Deū deprecata es, & quan-
to cōmune bonū potius, quam peculia-
re semper optasti, tanto te Deo gratio-
rē reddidisti. Inuenisti gratiā tibi & vni-
uerso mūdo, inuenisti gratiē ipsum Deū
largitorē & saluatorē. *Quib⁹* te igitur ō
beatissima virgo laudib⁹ extollem⁹, qui-
b⁹ te præconijs laudabim⁹, quæ nobis do-
natorē gratiæ inuenisti, & peperisti? Ma-
xima celebrauit gaudia pastor ille euan-
gelicus, qui ouē perditam reperit: con-
uocauit vicinas & amicas mulier reper-
ta dragma, quam perdidit. Nos etiā
cælum, terramq; inuocemus te laudan-
do ō dōmina mūdi, ō angelorū regina
quæ inuenisti gratiam apud dominū,
vt tandem tua intercessione ipse gra-
tiæ largitor perditum mundum ad se re-
uocaret, & qui iræ filij eramus, iam per
eius gratiam filij Dei nominemur & si-
mus. Iisdem sanē gratiæ verbis beatus
Ioannes ille dilectus discipulus hanc gra-
tiam in mentem hominum reduxit di-
cens: Et de plenitudine eius nos omnes
accepimus, & gratiam pro gratia, quia

lex per Moysen data est, gratia & veri-
tas per I E S V M Christum facta est.
Itaque tu ō domina gratia plena es ad
Dei verbum in tuis visceribus suscipiē-
dum, illudq; carne vestitū nobis reddes,
ille gratiam nobis largiatur, qua in ado-
ptionem filiorū Dei connumeremur.
Nullis igitur obsequijs, neq; laudibus
tibi reddere possumus dignas gratiarū
actiones, quæ inuenisti gratiam apud do-
minū. Ne igitur timeas verbū angeli-
cū, dum te gratia dicit plenam, quod
nusquam legeras, neque audieras alicui
mortalium post Adæ lapsum dictū fuis-
se: *Quoniam inuenisti gratiā apud Deū.*
Si enim inuenire in conspectu morta-
lium huius seculi Principum familia-
ritatem præ cæteris tantū interest, & a-
deò id ab hominibus magni fit, vt illos
felicissimos dicant, qui id assequuntur: in-
uenire gratiam apud Deū quanto æsti-
mabilius donū est? Elaboremus igitur,
vt gratiam inueniamus apud Deū: ete-
nim diuites egerunt & esurierūt, in-
quirentes autem dominū non minuen-
tur omni bono, psal. 33. Diues potest e-
surre, & egere dupliciter: vel quia aua-
rus, quia nunquam satiatur pecunijs,
vel quia aliquando contingit diuitias
casu aliquo amittere: inquirentes autē
dominum non minuentur omni bo-
no, siquidem Deus omne bonum est,
& quia iusti, dum modo sibi non aufera-
tur gratia, omnia pro nihilo reputant.
Sed iam consideremus & expendā-
mus quanta D E V S largiatur qua-
rentibus se, maximè autem plus com-

erbum
Angeli,
gratia
plena, it-
morem
inculsi-
virgini
Dei part-

Virginis
Dei paræ
gratia a-
pud Deū
inuenta,
quantum
humano
generi
p̄ficuit.

Diues
pauper
fit dupli-
ci modo

mune bonum, quàm peculiare desiderantibus, atque id à Deo flagitantibus. Ecce sacratissima virgo omnes suas orationes pro cōmuni salute fundebat, idq; maxime precib⁹, ieiunijs, & vigilijs postulabat, & (cum legisset ex virgine saluatorem nosciturum) ancilla illius dominæ, cui tanta præstiturus esset Deus, ex intimo corde esse desiderabat. Et ecce factū est, vt quod tantopere postulabat videret, & tangeret non in aliena virgine, sed in se ipsa operatum. Ipsa gratia plena, ipsa inuenit gratiam apud Deū, ipsa mater & virgo, ipsa non ancilla, sed domina & regina beatissima cœli & terræ. Sic Angeli cecinerunt: Regina cœli latere. Vnde & sacrosancta mater ecclesia illam salutat dicens: Salve regina mater misericordiæ. Matremq; gratiæ appellat dicēs: Maria mater gratiæ, mater misericordiæ. Quippe quæ autorem gratiæ & misericordiæ nobis carne indutum reddidit dominū nostrum IESVM Christum. Quicūq; igitur vult perfectā à Deo habere suorum actuū remunerationē de cōmuni bono sit sollicitus plusquam de proprio, ita enim & propriū reddetur, & de cōmuni aliorū particeps effectus letabitur. Hoc quidē ab exordio mūdi contigisse legim⁹. Iustus Abel dū salutē expectabat (quā pater amiserat) humani gñris, offerēs Deo holocausta de pinguiorib⁹ & selectis agniculis, ignis de cœlo descēdebat cōsumēs sacrificiū. Hic iust⁹ à dño appellatur dū Iudæis occisionē iustorum impropere dices: Vt veniat sup vos omnis sanguis

Qui pro
comuni
bono so-
licitus est,
& cōmu-
nis & pro-
prii par-
ticeps e-
rit.

iustus, qui effusus est super terram à sanguine Abel iusti vsq; ad sanguinē Zacharię filij Barachię, quē occidistis inter templū & altare. Mat. 23. In Noë viro iusto salutem omnibus prædicante saluatur genus humanum. Gen. 6. Abrahæ iam perspicuē saluatoris aduentus nuntiatur, cum dicitur: in semine tuo benedicentur omnes gentes. De quo beatus Apostolus Paulus ad Gal. 3. Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini eius. Non dicit & feminibus, quasi in multis, sed quasi in vno: & semini tuo qui est Christus. Deinde Moyfi pro cōmuni bono populi Iudaici, dum in Aegyptiaca teneretur seruitute, duos Iudæos rixantes reprehēdenti apparuit dominus in rubo, eūq; ducem illius constituit populi. Dauid, qui pro gloria Dei & sui populi cum Goliath gygante non est veritus congregari, sed eum occidens abstulit opprobrium ab Israel, regem dominus constituit, illique iuravit de eius vtero se missurum Messiam psal. 131. dicens. Iuravit dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eū, de fructu ventris turponam super sedem tuam. Non dixit de fructu feminis tui, sed de fructu ventris tui: ostendens illi virginem de eius stirpe nasciturā, quæ in vtero cōciperet, virgo permanēs in æternū, mūdi saluatorē. Multis Salomonem Deus auxit bonis, eo quod non diuitias, non ab inimicis victoriam, sed cor docile, quo possēt populum in iustitia continere postulauit. 3. Reg. 3. Hic testimonijs edocemur quātis

Deus om-
nipotens
semp in-
comuni
elargi-
tur bona
omnibus
creaturis

accumulentur bonis, qui cōmune pro-
viribus querūt bonum. Nec mirū cū ij
imitentur Deum Opt. Max. qui omni-
bus uiuentibus bona largitur ab homi-
ne vsq; ad formicā, aperit manū suā, &
implet omne animal benedictione, dās
illis escam in tēpore oportuno, etiam
pullis cottorū inuocantibus eū. *Ne igi-
tur timeas Maria,* quoniam inuenisti,
quā perdidit Eua, gratiam apud dñm.
Illa dū propriā voluptati vult satisfac-
re perdidit, quā tu nihil propriū concu-
piscens gratiam tantū tibi & generi hu-
mano salutē quæsiisti, quæ nobis per fi-
liū tuū dominum nrm IESVM Chri-
stum est data, qui cum Deo patre & spi-
ritu sancto uiuit & regnat per omnia
secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 17. in beati Luca Euan-
gelium ex cap. 1.*

Ecce concipies in utero, & paries filiū,
& vocabis nomen eius IESVM.
Nihil est iā quod paueas o sacratissima
virgo, quod te gratia dixerim plenam,
quod gratiam te reperisse apud Deū.
Omnia enim hæc necessariū est præcef-
sisse, cū te sui filij matrē elegerit Deus.
Nō tardabit pfectō quin ipse descēdat
in uterū tuū, quin ille quē cœli capere
non possunt in tuis se claudat viscerib⁹,
factus homo. Ad hoc enī missus sum ti-
bi nūtius, ad hoc paranymphe asto. Ma-
ius est, quod Deus in te, & p te facere de-
creuit, quā sint verba, quibus te ingre-
diēs salutauit. *Ecce concipies in utero, & pa-
ries filiū, & vocabis nomen eius Iesum.*
Nō fuit necessariū addere nominis in-

terpretationem, quē admodum Ioseph
Mat. 2. interpretatū fuit, dū uellet dimit-
tere virginē, quam pregnantem cōspi-
ciebat, & ignorabat mysteriū. Illi nāq;
dictum est; *Pariet enim filium, & voca-
bis nomen eius IESVM,* ipse enim sal-
uū faciet populū suū à peccatis eorum.
Ideo enim vocatur hoc nomine, quod
saluator interpretatur, quoniā saluabit
populū à peccatis eorū. Neq; Iudæorū
dixit populū, sed populū suum, populū
s. illū, qui eius meruerit dici, qui fide, &
operibus, quiq; imitatione illi adhare-
bit. *Beatus populus cuius dñs Deus ei.*
& alibi: *Beata gens cuius dominus De-
eorum, populus, quem elegit in heredi-
tatem sibi, Populus, quem non cogno-
ui seruiuit mihi, in auditu auris obedi-
uit mihi.* Sacratissimæ virginis non dici-
tur: *Quoniam ipse saluum faciet popu-
lum suum à peccatis eorū.* Sciebat illa
quidem ex scripturis Messia animarū
futurum saluatorem, hominum redēp-
torem, peccatorū abolitorem. Sufficie-
bat nomen illius nūtiare, & conceptū.
Neq; verba non necessaria expendebat
Angelus, sed tantū ea, quæ & virgini me-
tū tollerent, & tanti mysterij manifesta-
rent sacramentum. Mos iste angelorū
est, hominū verò verba proferre pluri-
ma, opera perpauca, vel nulla. Vnde &
Apostolus. 1. ad Tim. 1. *Adolescētiore*
viduas ociosas dicit, & verbosas. Qui
*multum loquitur mētiatur, teste scrip-
tura, quæ dicit: In multiloquio nō de-
erit peccatū. Prou. 10. & 1. Reg. 2. Nolite*
multiplicare verba sublimia gloriantes.

Populus
Dei nolu-
da i sunt
sed q in
Deū cre-
dit eius-
q; præce-
ptis ad-
heret, &
imitatur

In mystē
loquio
peccatū
& mendā-
cium,

Et Apostolus ad Ephe. 4. Credetes admonet dicens: Propter quod deponentes mendaciū loquimini veritatem vnusquisq; cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. Ac si diceret: Quemadmodū mēbra corporis inter se habent (vt ita dicam) consonantiam, & vnum ab altero non discrepat, oculus enim dirigit pedem, pes vehit corpus, man^o pro totius corporis alimento operatur: sic & vos cū sitis inuicē in ecclesia domini huius corporis mystici mēbra, loquimini veritatem vnusquisq; ad alterū, neq; dissonantiam in hoc corpore mystico faciatis. Proh dolor? Mendaces filij hominū in stateris, vt decipiant ipsi de vanitate in idipsū. & alibi: Omnis homo mendax. Cæterū attendamus quod scriptū est ps. 5. Perdes omnes qui loquuntur mendaciū. Hinc tot oriuntur lites, tot rixę, quin etiam tot prælia. Neq; viri iuris periti ab hac excipiuntur perditione, cū tot mendacia huius seculi principibus suadent, totq; litigantib^o, quib^o patrocinantur affirmant. Si enim veritatem omnes loqueretur, sæpe prælia, sæpius cessarent lites. Angelorū mos est pauca, sed verissima verba proferre. Quorū nos oportet, si conciuēs ascribi volumus, cōditionem sectari, nosq; ad eorū ingenium mores & verba cōponere. Ecce (inquit) concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM. Cum dicit, ecce, notandū quidpiam, & maximū innuit futurum esse, quod profert. Sicut enim cū aliquid volumus narrare mirabile, notate, vel ad-

Ex mēda
cio mul-
ta oriun-
tur mala

Angeli
paucis
vultur
verbis.

Ecce ad-
uerbium
admira-
tionē in
scriptu-
ra deno-
tat.

uertite, verbū præmittimus: sic in scriptura cū (ecce) præponitur, mirabile significat esse, quod sequitur. Vnde apud Isa. Ecce dñs veniet de lōginquo. & alibi: Ecce virgo concipiet, & pariet. & cetera huiusmodi quam plurima reperiuntur testimonia. Nota igitur beatissima virgo conceptū tuū. Concipies (inquit) in vtero, naturalem habebis filiū, sed supernaturaliter à te sola virtute spiritus sancti genitū. O foelicissima foemina, quæ tale, ac tātū verbū audire meruit? Genuit enim Dei verbū, patris vnigenitū hominem factū, & ex proprio sanguine corpori Christi materiam administravit, & quod ex parte sua alię matres præstant obnoxia, hæc virtute spiritus sancti operante virgo gloriosa sine vlla carnis concupiscentia ministravit. Vnde & vera est mater Christi, vnde & vera est mater Dei, quoniam verbū Dei in suis visceribus suscepit, quod corpus & animam Christi sibi in vnitatem suppositi in ipso suæ sacratissimæ conceptionis primo momēto mirabiliter vnuit. Hæc in tuo geruntur vtero ô Maria, hæc te vera matre ministrante, perficiuntur. Nusquam auditū verbum in tuis visceribus celebratur. Concipies igitur in vtero: & quemadmodū tu concipies, erisq; sine corruptione grauida: Sic paries in æternum permanēs virgo. Filiū vero vocabis IESVM, saluatorem videlicet. Hic est in lege & prophetis præfiguratus, & promissus Messias. Nihil igitur est quod paueas, nihil est quod timeas. *Ne timeas igitur Maria, inueni-*

Si enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius IESUM. Ipsi matri datur cura impositionis nominis, ille saluos faciet nos, illa nomen imponet: operabitur ille salutē, illi tanquam matri cura nominis imponendi mandatur. Cura iam nostræ salutis illius precibus impetratē innuitur, cū salutaris nominis impositio eius curę committitur, & imponitur suo tempore. Verū tamen ipsa sacratissima mater nomē hoc prior audit, null⁹ vnquam mortaliū audiuit verbi incarnationē prior virgine. Quæ enim futura mox erat eius mater, meritō huic tale sacramentum nominis referatur. Secreta sua Deus sic consuevit palam facere non pluribus, sed paucis, & ijs selectissimis viris. Liquor mūdus receptaculū quærit mūdum. Non enī pretiosum vnguentū in vas immittitur foetidū. Virgo sanctissima nihil præter Deum nouerat in corde, corpore, & anima, nihil infusum vnquam ei fuerat præter ipsum Deū. Ipse erat cogitatio eius, ipse desiderium, ipse diuitiæ, ipse lætitiæ, ipse honor, ipse salus, ipse cibus, ipse somnus, ipse domus, ipse habitator, ipse spōsus, ipse omne bonū, ipse omnis amor eius. In hoc igitur vas mūdissimū nomē mūdissimum infunditur, vt per vas mūdissimū fiat notum mūdo, & ipsa illi dicat nato nomen imponendū, cui antequam concipiatur, præcipitur: *Et vocabis nomen eius IESUM.*

Quanta mūditiā præditos nos esse oporteat qui de hoc diuino nomine glo-

riamur, facile est vniciq; nostrū confiderare si huius lectionis euangelicæ articulū attendamus, dū dicitur, *vocabis nomen eius Iesum.* Quippe qui de hac salute gloriamur, & nos eiusdem participes sumus per administrationem, & susceptionem eiusdem saluatoris sacramentorum & gratiæ maxima mundi tia decet esse ornatos, & nimium longe esse à sordibus, & huius seculi inquinamenti. Beati enim (inquit dñs Mat. 5.) mūdo corde, quoniam ipsi Deum videbūt. Iam huius mūditiæ necessitatem meminit Dauid. ps. 50. cum postulat: Cor mūdum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Viscera recta cum audimus, mentē fidem rectam habentem consideremus. Ne illud de multis dicatur, quod Eccl. 7. dicit. Hoc inueni, quod fecerit Deus hominem rectū, & ipse se infinitis miscuerit quæstionibus. Rectitudo igitur in fide erga Deū, & in veritate erga proximos consistit. Cor mundum mūditiā dicit animæ & corporis per cessationē à peccatis, per bonorū operum adimplentionem. Tanta igitur munditiā, & puritate beatissima virgo, & rectitudine fuit, qua maior sub Deo nequit intelligi. Ideo illi purissimum committitur imponendum nomē, ideo in matrem eligitur eius, qui cum patre, & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 18. in beati Lucae Euangelium, ex cap. 1.*

Virgo
Dei para
fuit pri
ma quæ
redēpto
ris nome
audiuit.

Virgo Ma
ria præ
ter Deum
nihil co
gitabat,
nec ama
bat.

Cor mū
dū Chri
stianis ef
se debet.

Rectitu
do i quo
consistat.

Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Augentur mysteria loquente Angelo. Dixerat nomen: nunc vero illum magnum & filium Dei dicit. Talia sunt opera Dei, crescunt quotidie, augentur indies: hominū verò opera minuuntur, deficiunt dies, transit vita, euanescent diuitiæ, ad nihilum reducuntur honores. Ad nihilum (inquit propheta) redactus sum, & nesciui. ps. 72. Ad nihilum redactus est in conspectu eius malignus. ps. 40. nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis ps. 75. Velut somniū surgentium domine in ciuitate tua imaginem ipsorū ad nihilum rediges. ps. 72. Et Iob: Nihil enim sunt dies mei. Idem. 27. Diues cū dormierit nihil secum auferet. Tota sacra scriptura nihil esse omnia huius seculi clamat. Quæ autem Dei sunt semper augentur. Creauit homines, indies augetur eorum numerus, misit patriarchas, augetur prophetæ, succedunt Apostoli, augetur martyres, patiuntur martyres, augentur fideles. Sic etiam dominus dicebat: Ego si exaltatus fuero à terra omnia rraham ad me ipsum. Ioã. 12. Angelus incipit, gratia plena, ne turberetur deinde monet, nomen futuri regis pandit, nunc qualis futurus sit ostendit, dicens: *Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur.* Fortè curiosus aliquis verborū dñi admirabitur, quare Angelus nō dixerit: hic est magnus, & filius altissimi vocatur, sed de futuro inquit, *erit magnus, & filius altissimi vocabitur.* Sed hoc facile intelliget, si rei ordinem conside-

rauerit. Paulatim itaq; Angelus ipsi virgini Dei filij incarnationē insinuat, qui nondum erat cōceptus. Et quia nō vi id acturus erat Deus, ipsius virginis expectabatur consensus. Proinde idem est ac si diceret Angelus: Hunc, quē concipies, cum conceperis scito illum esse magnum & Dei filiū, sed tunc tibi hic erit filius cum conceperis. Quod quidē nondum erat, sed futurum post virginis sacræ consensum. Cum itaq; in vtero habebis, qui semper est magnus & Dei filius, tunc tibi scito illum futurum esse magnum & Dei filium. Erit etiam magnus ille homo, quem genueris, & Dei filius. Qui quidem homo antequā conciperetur nondum erat, ideo Angelus futurū dixit, quoniam sacra illa humanitas saluatoris tūc incepit esse magna, cum in vtero virginis Dei filio fuit copulata, tunc dicta est magna, tunc dicitur ille homo magnus, tunc dicitur filius Dei altissimi. O magnum mysterium, & admirabile sacramentū, vt homo ille magnus, & Dei filius dicatur: & ille magnus Deus Dei filius, & virginis dicatur sacratissima proles. Erit enim verò magnus iste IESVS Dei verus vnigenitus: quoniam magnus dominus, & laudabilis nimis, ipse magnus & faciens mirabilia. Quod si ad temporis processum id velim⁹ referre, in cōspectu hominū indies crescet, quoniā cognoscetur à pluribus, & in cōspectu gentium reuelabitur gloria eius. Viderunt enim omnes fines terræ salutare Dei nostri. ps. 97. Sic factū est & in Iudæa,

Omnia
humana
deficiunt,
& ad ni-
hilum re-
ducuntur

Omnia di-
uina in
dies au-
gentur.

Quare
verbis fu-
turi tēpo-
ris Ange-
lus usus
fuerit.

cum

cum ceteri hominū dixissent illum esse Ioannē Baptistam, alij Hieremiam, alij vnū ex prophetis: Petrus pro omnibus respōdit, Mat. 17. Tu es Christus filius Dei viui: & Martha, Ioan. 11. Ego credidi quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hūc mūdum venisti. Thomas aut, qui de resurrectione eius fuerat ambiguus, cū vidisset illū ait: Dñs meus, & Deus meus. Ecce quomodo indies creditus fuit magnus, & filius altissimi vocatus. Quod etiam de creditibus in eū B. Ioannes prima epistola. c. 3. asseruit. s. indies maiores esse futuros dicēs: Charissimi nūc filij Dei sumus, & nōdū apparuit quid erimus, scimus enim quoniam cū apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eū sicuti est. Itaque sicut nobis processū tēporis nūc datur adoptionis gratia, deinde gloria anime tandem resurrectio, & gloria corporis. Sic in conspectu gentiū dñs creditus est magnus dicentibus Iudæis cū suscitaret iuuenem ad portas ciuitatis Nain, quia propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suā: Deinde creditus est Dei filius à paucis, deinde post resurrectionem idem creditus est à pluribus: & post aduentum spiritus sancti creditus est Dei filius à gentibus. Ideo Angelus de futuro ait, quē concipies erit magnus, & Dei filius. Est ille quidem semper Dei filius, & magnus, sed in visceribus tuis tūc erit, cum conceperis: homo à te conceptus tunc erit etiam cū conceperis, verbū caro, & homo Deus. In conspectu hominū tē-

pore procedente cognoscetur magnus, credetur Dei filius, Deus & homo humani generis saluator & redemptor. Faxit ille vt & nos processū temporis crescamus in virtutis odorē proximis bonorū operū testimoniū reddētes, qui in initio nostro per sacramentū baptismi ascripti sumus in numerū adoptionis filiorū Dei: & hanc tantam gratiā non negligamus, immò potius augeatur in nobis. Sic quis enim initium regenerationis suæ, & quemadmodū sanguine Christi à faucibus diaboli fuerit liberatus per sacrū baptismū, in mentē reuocauerit: reddet domino quē spopōdit, & se tanto redemptori in perpetuā seruitutem mancipabit. Sic & Apostolus Paulus inquit: Pretio empti estis, nolite fieri serui hominū. 1. Cor. 7. Et 6. An nescitis quoniam mēbra vestra templū sunt spiritus sancti, qui in vobis est, quē habetis à Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno, glorificate, & portate Deū in corpore vestro. Qui igitur tanto pretio emptus est debet domino qui illū emit perpetuò deservire, & in domo eius, quæ est Ecclesia sancta, perpetuò permanere, & non fugitiuus nūc in domo superbiæ, nunc in domo auaritiæ, nūc in domo luxuriæ permanere, sicq; se ipsum seruum diaboli efficere, quæ seruitus execrabilis, plangis etiam plena in hac est vita, & perpetuis cruciatibus referta in futura. Oportet ergo semper attentis oculis considerare initiū hoc adoptionis nostræ, & cui ascripti sumus seruituti, vt à do-

sanguine
Christi à
faucibus
diaboli
recepti fu-
mus.

Magne
pretio
empti fu-
mus, in-
seruire i-
gitur ne-
cessè est
emptori
diligenti-
ssimè.

mo eius (vt faciūt apostatae, haeretici, & malis moribus & peruersa vita fugientes Christiani) nunquam recedamus. Ideo namque Deus primitias omnium quae gignit humus praecipit sibi offerri. Exo. 25. & Num. 18. Oportet igitur primitias spiritus adoptionis quem recepimus in baptismo Deo semper offerre. Quicumq; autem defecerit audiat beatum Ioannem Apoca. 2. Angelo Philadelphiae dicente: sed habeo aduersum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, & age poenitentiam, & prima opera fac. Ne autem ille suspicaretur admonitionem hanc floccifaciendam, subiungit: sin autem, veniam tibi cito, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Candelabri amotio, lucernae extinctionem: id est finem vite significat. Non solum autem initia haec & primitias spiritus vir Christianus debet domino reddere, verum etiam indies magis ac magis virtutibus & bonis operibus crescere, vt magnus haberi in aeterna vita, & adoptionis Dei filiorum consors esse possit. Damnatur utiq; seruus apud Mat. 25. qui vnum talentum accepit, & abscondens nihil negotiatus est: & tollitur ab eo talentum, concluditq; dominus: Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem, qui non habet, & quod videtur habere auferetur ab eo. Videntur multi habere talentum Christiani nominis, nihil tamen operantibus in hoc nomine auferetur ab eis gratia, quam in baptismo receperant, & danantur cum in-

A Christi
ano non
exercen-
ti talentum
aufertur
gratia in
baptismo
recep-
ta.

fidelibus: Et inutile seruum eijcite in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium. Oportet igitur cum accepta gratia operari, & nullam moram inoperando trahere, quatenus receptum talentum gratiae multiplicatum domino in die obitus nostri reddamus. Nulla nos occupet segnities, nullus torpor inuadat, nullae nos mundi illecebrae, nullus honor, nullae diuitiae impediant: Sed sicut boni mercenarij instanter operemur. Sic scriptum est Ecclesiast. 9. Quodcumq; facere potest manus tua instanter operare. Hanc instantiam operationem continuam dicit, & perseuerantiam. Legimus enim in Actis Apostolorum, quod beati Apostoli vna cum Maria deipara erant perseuerantes post ascensionem domini, dum spiritum sanctum praestolareretur, vnam in oratione. Act. 1. Et cap. 2. de conuersis fidelibus ait: Erant autem perseuerantes in doctrina apostolorum & communicatione fractionis panis, & orationibus. Tunc enim talento sic bene procurato laetitia magna afficiemur, dum dicetur nobis: Euge serue bone, quia in pauca fuisti fidelis supra multa te constantiam, intra in gaudium domini tui. Sic & B. Apostolus Petrus dicit. 1. Episto. c. 1. Exultabitis letitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem fidei vestrae salutem animarum uestrarum: de qua salute exquisierunt, atque scrutati sunt prophetae, qui de futura in vobis gratia prophetauerunt. Hos igitur sequentes duces Apostolos & prophetas, martyres & alios sanctos cum fiducia initium salutis nostrae

Continu
perseue
rantiam
operat
ne pra
cipitur.

Chri
Rex
prop
tia.

nostræ respiciamus, & instanter, & perseveranter operemur. Hoc autem faciētes futurum est ut cum cæteris adoptionis filijs, quos secum magnus ille, Deiq; filius Iesus glorificatos habet, recipiamur, gratia eiusdem, cui cū patre, & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū per omnia secula seculorum. Amen.

¶ *Tractatus. 19. in beati Luca Euan-
gelium ex cap. 1.*

ET dabit illi dominus Deus sedem David patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Hic magnus, & filius altissimi sedē possidebit David, cuius est generis secundum carnem. Sic prophetatum est ab ipso David de Christo dicente: Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctū eius prædicans præceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. ps. 2. Ecce quomodo illum Regem prædicit, & genitum à Deo. Hic igitur filius altissimi, homo, Deus, super sedem David sedebit regnans. Et Isaias. 9. ait: Super solium David, & super regnum eius sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia à modo & usque in sempiternum. Zelus domini exercituum faciet hoc. Cui respondet ps. 71. Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient ei. In domo Iacob regnabit in æternum, & regni eius non erit finis. iuxta illud eiusdem psalmi: Et permanebit cum sole & ante lunam in generatione, & generationem. Et psal. 88. Ego primogenitum ponam illum excel-

sum præ regibus terræ, in æternū servabo illi misericordiam meam, & testamentum meū fidele ipsi, & ponam in seculum seculi semen eius, & tronum eius sicut dies cœli. Quod & Daniel confirmat in expositione illius statuæ, quā in visionis vidit Nabuchodonosor rex Babylonis, quæ caput aureum habebat, pectus, & brachia argentea, ventrem & fœmora ænea, tibias autem ferreas, pedum quandam partem ferream, quandam fictilem. Regnum eius, interpretatus est propheta, aureum: post eū aliud regnum successurum argenteū: Græcorum videlicet. Tertium deinde æreū, Macedonum. scilicet quod imperavit univērsæ terræ Alexandro regnante. Quartū ferreum Romanorū. In diebus autem regnorum illorū (ait Daniel) lapis quē vidisti excisum sine manibus, qui percussit statuæ pedes & comminuit omnia, (Christus videlicet dominus qui ex utero virginali genitus est, sine virili opere de spiritu sancto conceptus, & de semper virgine natus) suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnū eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem & cōsumet univērsa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Hoc est, quod nunc Angelus sacratissimæ virginis annuntiat de regno filij, quem genitura erat; cuius & sacerdotij etiam in æternum stabilis meminit David dicēs psal. 109. Iuravit dominus, & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedec. Sacerdotium Aarō mu-

Expositio
somi-
nij Na-
buchdo-
nosor.

Christus
Rex ex
prophe-
tia.

tauit in sacerdotium Christi in aeternū, secundū ordinem Melchisedec: qui panem & vinum cōsueuerat offerre, prout dicit scriptura Gen. 14. Habemus igitur regnum Christi domini, regnū Dauid patris eius: regnareq; in domo Iacob in aeternū, & regni eius non esse finē. Singula autem nunc perstringamus. Regnum Dauid regnum fuit creditium, & habentium veram fidem: quia gens Iudæorum tunc verū in Deū credebatur, notūq; illi erat nomē Dei: cætera regna infidelium erant. Quod & Dauid psal. 75. attestatur dicens: Notus in Iudæa Deus, in Israël magnū nomen eius. Hæc fides transiit in nos, qui secundū Apostolum credimus cum fideli Abraham. Ille credidit venturū, nos iam venisse Messiam. Fides Iudæorum expectantium Messiam, fides fidelis Dauid ad nos transiit, nos sumus domus Dauid credentes. De Iudæorum populo scriptum est (Daniele prophetante, tempus aduentus Christi & passionis, & Iudæorum incredulitatem:) Et non erit (inquit) eius populus, qui eum negaturus est c. 9. In domo igitur Dauid regnat, & super sedē illam sedet, quæ sedes est populus creditium. Vbi enim vera fides est, ibi est vera Dauid creditis sedes. Ideo Angelus illum sessurū super solium Dauid affirmat, quoniam hæc est illa vera Dauid sedes, vbi est vera populi fides. Domus vera Iacob illa est vbi vera est circumcisio, & vera domus & tribus Iuda filij eius, de qua ipse moriens prophetauit venturū Messiam. Gen. 49. In hoc

creditium populo est vera circumcisio non manu facta, nec carnis, sed spiritus. Hæc est vera Israelitica gens, quæ suū suscepit missum à Deo saluatorem. De hoc populo Apostolus Paulus ad Col. 2. Videte (inquit) ne quis vos decipiat per inanem philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis, in quo circumcisi estis circumcissione non manu facta in expoliationem corporis carnis, sed in circumcissione Iesu Christi, cōsepulti ei in baptismo. Idem ad Ro. 2. ait: Non enim qui in manifesto Iudæus est, neq; quæ in manifesto in carne est circumcisio, sed qui in abscondito Iudæus est, & circumcisio cordis in spiritu, non litera, cuius laus non ex hominibus, sed ex Deo est. Et ad Phil. 3. Nos enim sumus circumcisi, qui spiritu seruimus Deo, & gloriamur in Christo Iesu, non in carne fiduciam habentes. Hæc est domus Iacob spiritualis, quæ omnes habitantes in se circumcisos in spiritu habet. In hac creditium gente regnat vbiq; Christus dominus, cuius regni non erit finis. Domus Iacob terrena cecidit, & facta est ruina domus illius magna, dū dispersi Iudæi amiserunt regnum, quoniam verum suum negauerunt regem, dicentes Pilato: Non habemus regem nisi Cæsarem. Hunc quem postulauerunt habent, in omnes gentes dispersi, sine

rege

Regnum
Dauid,
regnum
verè
credentium

Christiani
sunt
domus
Dauid.

Vera
Dauid
sedes
est
vera
populi
fides.

Domus
Iacob
quæ sit

Iudæi
sine
rege
passim
dispersi

Se
Ch
qu

Exp
tio
tion
cob
Ang

rege, sine duce, oppressi à Turcarum rege, à Saracenis, ab omni etiã gente, quæ sub cœlo est. Domus verò Iacob, ubi est circuncisio spiritualis cordis, & omniũ vitiorum, habet regnum æternũ, quod alteri populo non tradetur. Sic Angelus his tribus verbis suam propositam sententiam finiuit. *Et dabit ei dominus sedem David patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.*

Nos igitur non simus subtractionis filij in perditione, sed fidei in acquisitione animæ. ad Heb. 10. Nec subtrahamus nos à iugo Christi, & à sede eius qui sedet ad dexteram maiestatis Dei in excelsis: cuius etiã sedes in hoc seculo Ecclesia est. Porro & anima iusti sedes est sapietia. Sap. 7. Nam qui talẽ sessorẽ habet quietissimam sedem possidet, & ipse super se sedet solitarius & tacens, quia leuauit se sup se. Turbine si quatiatur mundus, bellis si concutiatur, fame, aut quibuscunq; alijs malis prematur, impavidũ feriet ruina. Sicut enim qui inhæret immobili lapidi securos tenet pedes: sic qui sedes est Dei, in quo super sedem David regnat Christus, quietus dormit; turris enim fortitudinis Deus à facie inimici.

Qui etiam sicut Iacob luctatur vsq; mane cũ Angelo. Gen. 32. (licet ille cũ bono, nos cũ malo) si in illo regnat Christus, vincet, & marcescet neruũ femoris eius carne deuicta, calcatoq; mudo, diaboloq; prostrato. Regni eius nõ erit finis, quoniã regnũ Ecclesiæ perdurabit vsq; in mudi finẽ. Et in quo regnat Christus regnabit & ipse cũ Christo, cuius

regnũ quisquis ingreditur, nunquã exibit. Illud est regnum de quo scriptũ est: Regnũ tuũ regnum omniũ seculorũ. Et, Beati qui habitant in domo tua dñe in secula seculorum laudabũt te. O foelix regnum, in quo vicissitudo locũ nõ habet, sed omnia fixa permanent. Illic Deus erit omnia in omnibus, illic gaudium permanebit, cui nunquam succedet tristitia: satietas non minuetur, sanitas non deficiet. Diuitiæ illius regni nõ consumentur, nec fur tollet eas: vita nõ morietur quoniam mors vltra nõ erit, quæ prima abierũt, nox diei non succedet, cui lux est ipse agnus. Nõ ergo deficiamus expectantes beatam illã spem & aduentum magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Secundũ illam admonitionem beati Apostoli Pauli ad Titũ: Apparuit gratia Dei saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes impietate, & secularia desideria, sobriè, iustè & piè viuamus in hoc seculo expectantes beatã spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsũ pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. Necessẽ igitur est, si volumus in regnum illud introire, secularia deponere desideria, viuereq; sobriè quoad delicias carnis, iustè quoad proximos, piè quoad fidem, quã Christo seruare tenemur, qui sedet sup sedem David, regnatq; in domo Iacob in æternũ, & regni eius non est finis. Qui solus est potens (secũ-

Regnum Christi quale.

secularia desideria nihil pertinent ad regnum Christi.

sedes Christi qualis.

Expositio lucationis Iacob cum Angelo.

deci si ne regis passim isperit

domus Iacob

dum Apostolum ad Tim. 1. c. ultimo.) & rex regū, & dñs dominantiu, cui cū patre & spiritu sancto est gloria, honor, & imperiū in omnia secula seculorum.

¶ *Tractatus. 20. in beati Luca Euan-
gelium ex cap. 1.*

Dixit autem Maria ad Angelum: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Huc vsq; tacuit sacratissima virgo, nūc verò Angelū percōtatur, qui tantū, actalem filium nūciabat, quomodo id fieret. Non dixit: Quomodo hoc erit possibile fieri? Credebat enī nihil Deo impossibile esse, sed modū tantūmodo quærit, excludēs à se viri cōmixtionem, etiam si desponsata, innuēs virginittatis votum, illudq; quasi opponens Angelo, non dubitans hoc posse Deū, qui primum hominem de virgine terra formavit, & Euam de virgine homine. Sciebat etiam Isaiæ prophetiam: Ecce virgo concipiet, & pariet filium. c. 7. Portam (Ezechielis. 44.) clausam, quæ respiciebat ad orientem, de qua scriptum est: Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transiet per eam, quoniam dñs Deus Israel ingressus est per eam, erit què clausa principi. Nouerat arcam bitumine litam in trinfecus, & extrinfecus, nihilq; inundationis diluuij introiisse in illam. Bitumine fscellam, in qua repertus est Moyfes vndiq; munitam nouerat. Virgam Aaron floruisse sine corruptione, fructūq; produxisse dulcium amygdalarum nō ignorabat. Digito Dei scriptam legem

Ex virgine nasciturū christū multīs prophetijs ostenditur.

in tabulis lapideis legerat sine humano graphio. Lapidem, Dañ. 2. de monte excisum sine manibus: comminutaque statua illa, ex omni metallo conflata, creuisse in montem magnum, sciebat. Quæ omnia prophetata, figurataq; de virgine illa erant, quæ de spiritu sancto concipiens verum Deum & hominem erat paritura cum virginittatis honore. Sed quoniam Angelus tot mirabilia de filio pronunciauerat, tantisq; laudibus illam exaltauerat, dicens: *Gratia plena, Dominus tecū, benedicta tu in mulieribus, ecce concipies in utero, & paries filium.* De filio autem: *Et vocabis nomen eius Iesum, hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur, & dabit illi dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Quærit illa modum: siquidem tantum filium non decet ex concubitu maris & fceminæ nasci, neq; tantam matrem viro cōmisceri. Ideò mirabiliter, & prudentissimè quærit quomodo id fiat, excluditq; viri consortium dicens: *Quoniam virum non cognosco.* Considerandū etiam est quàm prudentissimo modo etiam in hac interrogatione voluit probare, vtrū spiritus ex Deo esset. Sciebat enim scriptum esse non deficere in mūdo demonium meridianū, qui se in angelum lucis sæpè transfigurare consuevit. Quapropter B. Ioannes prima epistola. c. 4. monet nos dicens: *Charissimi nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint.* Idem Apostolus Paulus. 2. ad Corint. 11. ait: *Nam*

eius.

Vir
pru
tia.

Dua
cipi
ture
tibi
Virg

eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli transfigurates se in Apostolos Christi: & nō mirū, ipse enim sathanas transfigurat se in angelū lucis. Cū autē Angelus nihil locutus fuisset de pretiosa virginitatis mūditiā, quam sumopere virgo intactam se seruaturā p̄miserat: totaq; eius oratio in laudē virginis, & filij nascituri intendisset, quærēs virgo sacra modū, seq; illāsam profitēs futuram, angelū modū conceptionis exponere vrget, vt sic sciat an ipsa sit quā Deus elegit ante mūdi constitutionem in vnigeniti matrē. Vtrūm verò ex cōmixtione viri illi aliquid subdolū p̄ Angelū transfiguratū in lucis nuntiū cōdemō fallaciter mentiretur. Sic se muniuit sacratissima virgo, vt merito possit Angelus & mirari, & Deū laudare in tāta virginis sapientia, & prudentia, quæ vnico verbo ad plura Angeli verba ita mirabiliter respōdit, vt nec in cœlo, nec in terra quicquam sapientius & prudentius possit desiderari. Talis profecto par erat vt esset mater verbi incarnati, talis quæ præelecta ad hoc tantū munus fuit, talis cui à Deo mittebatur nūtius non p̄pheta quisquā, nō patriarcha præcipuus, sed vnus ex primis principib⁹ angelicis. Duæ virtutes inter oēs alias, quas possedit virgo beatissima fuere præcipue virginitas, & humilitas: qm̄ ijs opposita peccata prima fuerūt in cœlo, & in terra. Superbia enim verò fuit illa foeda inobediētia, & in æqualitatē Dei erecta arrogātia luciferi. Quemadmodū legimus Ezech. 28. in figura regis Tyri: Tu

signaculū similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, in paradyso Dei fuisti, tu cherub extentus & protegens; posui te in mōte sancto Dei. Et post pauca inquit: Perducam te in ignē. Quod Isā. 14. euidentius exponit dicēs: Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terrā qui vulnerabas gētes, qui dicebas in corde tuo: In cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solitiū meū, sedebo in mōte testamenti, in lateribus aquilonis, ascendā super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Veruntamen ad infernū detraheris, in profundū lacu. Hoc & Hieremias. 49. manifeste de eius superbia declarat dicens: Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui. Hoc etiam fuit foedum peccatum primi hominis, quo diabolus etiam mulierē tētauit, vt Dei præceptum paruipenderent, & se sicut Deū futuros scientes bonū & malū existimarent. Ipsa vero mulier virū tentauit. Ecce carnis peccatū dum vir vxori plus quā Deo complacet, sic superbe transgreditur Dei præceptū propter amorem vxoris. Meritoque in carne puniuntur cum se nudos continuò esse prospexerunt, & tanto sunt rubore perfusi, vt verenda folijs ficus protegerent, inde factis perizomatis. Iam igitur ante oculos habemus superbiæ, & carnis prima fuisse nr̄æ perditiōnis vitia. Propterea dæmō maxime nititur hoīes ijs duob⁹ peccatis implicare, sciēs Deū ijs plurimū offendi. Sacratissima virgo his duobus malorum nostrorum

Casus Luciferi ob superbiam.

Casus hominis etiam ob superbiam & mandati transgressionem.

Prima nostra dæmonis peccata fuerunt superbia & carnis peccatū.

Virginis prudentia.

Duæ præcipue virtutes beatissimæ virginis.